

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

23 Μαρτίου 2018

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ

Αρ. Φύλλου 56

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 4529

Ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία της Οδηγίας 2014/104/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Νοεμβρίου 2014, σχετικά με ορισμένους κανόνες που διέπουν τις αγωγές αποζημίωσης βάσει του εθνικού δικαίου για παραβάσεις των διατάξεων του δικαίου ανταγωνισμού των κρατών - μελών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης και άλλες διατάξεις.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Εκδίδομε τον ακόλουθο νόμο που ψήφισε η Βουλή:

Άρθρο 1 Σκοπός του νόμου

Σκοπός του νόμου είναι η ενσωμάτωση στην ελληνική έννομη τάξη της Οδηγίας 2014/104 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Νοεμβρίου 2014 (ΕΕ L 349 της 5/12/2014), σχετικά με ορισμένους κανόνες που διέπουν τις αγωγές αποζημίωσης, βάσει του εθνικού δικαίου για παραβάσεις των διατάξεων του δικαίου ανταγωνισμού των κρατών-μελών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και η θέσπιση των ίδιων ρυθμίσεων για παραβάσεις των άρθρων 1 ή 2 του ν. 3959/2011 (Α' 93), που δεν εμπίπτουν στα άρθρα 101 ή 102 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ).

Άρθρο 2 Ορισμοί (άρθρο 2 της Οδηγίας 2014/104/ΕΕ)

Για τους σκοπούς του παρόντος νόμου εφαρμόζονται οι ακόλουθοι ορισμοί:

1. «Παράβαση του δικαίου ανταγωνισμού»: η παράβαση των άρθρων 101 ή 102 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή των άρθρων 1 και 2 του ν. 3959/2011.

2. «Παραβάτης»: η επιχείρηση ή η ένωση επιχειρήσεων που τέλεσε την παράβαση του δικαίου ανταγωνισμού.

3. «Εθνικό δίκαιο ανταγωνισμού»: οι διατάξεις των άρθρων 1 και 2 του ν. 3959/2011, οι οποίες είτε εφαρμόζονται στην ίδια υπόθεση και παράλληλα με το ενωσιακό δίκαιο ανταγωνισμού, σύμφωνα με την παρ. 1 του

άρθρου 3 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθμ. 1/2003 (ΕΕ L 1 της 4.1.2003) είτε εφαρμόζονται χωρίς παράλληλη εφαρμογή των ενωσιακών κανόνων ανταγωνισμού.

4. «Εθνική αρχή ανταγωνισμού»: η Επιτροπή Ανταγωνισμού, σύμφωνα με τα άρθρα 14 και 28 του ν. 3959/2011 και η Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ), όταν εφαρμόζει τα άρθρα 1 και 2 του ν. 3959/2011 και τα άρθρα 101 και 102 της ΣΛΕΕ.

5. «Αρχή ανταγωνισμού»: η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, οι εθνικές αρχές ανταγωνισμού και οι αρχές ανταγωνισμού των κρατών - μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σύμφωνα με το άρθρο 35 του Κανονισμού 1/2003.

6. «Απόφαση παράβασης»: απόφαση αρχής ανταγωνισμού ή απόφαση ελληνικού ή ενωσιακού δικαστηρίου ή δικαστηρίου άλλου κράτους - μέλους, εκδιδόμενη επί προσφυγής κατά απόφασης αρχής ανταγωνισμού, με την οποία διαπιστώνεται παράβαση του δικαίου ανταγωνισμού.

7. «Τελείσιδικη απόφαση παράβασης»: απόφαση αρχής ανταγωνισμού μη υποκείμενη σε προσβολή με ένδικο μέσο ή απόφαση ελληνικού - μέλους, εκδιδόμενη επί προσφυγής κατά απόφασης αρχής ανταγωνισμού, μη υποκείμενη σε τακτικό ένδικο μέσο, με την οποία διαπιστώνεται παράβαση του δικαίου ανταγωνισμού.

8. «Απρόσβλητη απόφαση παράβασης»: απόφαση αρχής ανταγωνισμού μη υποκείμενη σε προσβολή με ένδικο μέσο ή απόφαση ελληνικού ή ενωσιακού δικαστηρίου ή δικαστηρίου άλλου κράτους-μέλους, εκδιδόμενη επί προσφυγής κατά απόφασης αρχής ανταγωνισμού, μη υποκείμενη πλέον σε αναίρεση, με την οποία διαπιστώνεται παράβαση του δικαίου ανταγωνισμού.

9. «Οριζόντιες συμπράξεις (καρτέλ)»: συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές μεταξύ δύο ή περισσότερων ανταγωνιστικών επιχειρήσεων που αποσκοπούν στο συντονισμό της ανταγωνιστικής τους συμπεριφοράς στην αγορά ή στον επηρεασμό σημαντικών παραμέτρων του ανταγωνισμού μέσω πρακτικών, όπως είναι, μεταξύ άλλων, ο καθορισμός ή ο συντονισμός των τιμών αγοράς ή πώλησης ή άλλων όρων συναλλαγής, μεταξύ άλλων σε σχέση με τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, η παροχή ποσοστώσεων παραγωγής ή πωλήσεων, η κατανομή των αγορών και πελατών, συμπεριλαμβανομένης της νόθευσης διαγωνισμών, ο περιορισμός των εισαγωγών ή εξαγωγών ή αντιανταγωνιστικές ενέργειες σε βάρος άλλων ανταγωνιστών.

10. «Πρόγραμμα επιείκειας»: πρόγραμμα σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 101 της ΣΛΕΕ ή αντίστοιχης διάταξης του εθνικού δικαίου, σύμφωνα με το οποίο ένας συμμετέχων σε μυστική οριζόντια σύμπραξη (καρτέλ), ανεξάρτητα από τις άλλες επιχειρήσεις που συμμετέχουν στη σύμπραξη αυτή, συνεργάζεται στο πλαίσιο της έρευνας της αρμόδιας αρχής ανταγωνισμού, παρέχοντας αυτοβούλως στοιχεία σε σχέση με την ως άνω σύμπραξη και το ρόλο του σε αυτή, έναντι των οποίων ο συμμετέχων εξασφαλίζει, με απόφαση ή με διακοπή της διαδικασίας, ασυλία από πρόστιμα για τη συμμετοχή του στη σύμπραξη αυτή ή μείωση των εν λόγω προστίμων.

11. «Δήλωση επιεικούς μεταχείρισης»: η προφορική ή γραπτή αναφορά που υποβάλλεται αυτοβούλως από επιχείρηση ή φυσικό πρόσωπο σε αρχή ανταγωνισμού, ή αντίγραφο της, στην οποία περιγράφονται τα στοιχεία που γνωρίζουν για τη σύμπραξη (καρτέλ) η επιχείρηση ή το φυσικό πρόσωπο και ο ρόλος τους σε αυτή, και η οποία καταρτίστηκε ειδικά με σκοπό την υποβολή της στην αρχή ανταγωνισμού, για να εξασφαλιστεί ασυλία ή μείωση των προστίμων κατ'εφαρμογή προγράμματος επιεικούς μεταχείρισης, εξαιρουμένων προϋπαρχουσών πληροφοριών.

12. «Προϋπάρχουσες πληροφορίες»: αποδεικτικά στοιχεία που υπάρχουν ανεξάρτητα από τη διαδικασία της αρχής ανταγωνισμού, ασχέτως αν περιλαμβάνονται στο φάκελό της.

13. «Πρόταση και δήλωση διευθέτησης διαφοράς»: η αναφορά που υποβάλλεται αυτοβούλως από επιχείρηση ή για λογαριασμό της σε αρχή ανταγωνισμού, στην οποία η εν λόγω επιχείρηση παραδέχεται ή δεν αμφισβητεί τη συμμετοχή της σε παράβαση του δικαίου ανταγωνισμού και την ευθύνη της για τη συγκεκριμένη παράβαση του δικαίου ανταγωνισμού και η οποία καταρτίστηκε ειδικά με σκοπό να μπορέσει η αρχή ανταγωνισμού να εφαρμόσει απλουστευμένη ή ταχεία διαδικασία.

14. «Επιχείρηση καλυπτόμενη από ασυλία»: επιχείρηση ή φυσικό πρόσωπο στο οποίο έχει χορηγηθεί πλήρης απαλλαγή από την επιβολή προστίμων από αρχή ανταγωνισμού στο πλαίσιο προγράμματος επιείκειας.

15. «Επιπλέον επιβάρυνση»: η διαφορά μεταξύ του τιμήματος που όντως καταβλήθηκε και του τιμήματος που θα είχε ισχύσει αν δεν υπήρχε παράβαση του δικαίου ανταγωνισμού.

16. «Άμεσος αγοραστής»: φυσικό ή νομικό πρόσωπο που απέκτησε απευθείας από τον παραβάτη προϊόντα ή υπηρεσίες που αποτέλεσαν αντικείμενο παράβασης του δικαίου ανταγωνισμού.

17. «Εμμεσος αγοραστής»: φυσικό ή νομικό πρόσωπο που απέκτησε, όχι απευθείας από έναν παραβάτη αλλά από τον άμεσο αγοραστή ή από τον επόμενο αγοραστή, προϊόντα ή υπηρεσίες που αποτέλεσαν αντικείμενο παράβασης του δικαίου ανταγωνισμού ή προϊόντα ή υπηρεσίες που εμπεριέχουν τέτοια αγαθά ή υπηρεσίες ή προέκυψαν από τέτοια αγαθά ή υπηρεσίες.

18. «Συναινετική επίλυση διαφορών»: κάθε μηχανισμός που επιτρέπει στα μέρη να καταλήξουν σε εξωδικαστική επίλυση διαφοράς περί αξίωσης αποζημίωσης.

19. «Συναινετικός διακανονισμός»: η συμφωνία η οποία επιτυγχάνεται μέσω διαδικασίας συναινετικής επίλυσης διαφορών.

Άρθρο 3

Δικαίωμα πλήρους αποζημίωσης (άρθρο 3 της Οδηγίας 2014/104/ΕΕ)

1. Κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που έχει υποστεί ζημία λόγω παράβασης του δικαίου του ανταγωνισμού δικαιούται πλήρη αποζημίωση. Η αποζημίωση αυτή περιλαμβάνει τη θετική και αποθετική του ζημία, καθώς και τόκους.

2. Η ευθύνη σε αποζημίωση είναι ανεξάρτητη από το αν μια αρχή ανταγωνισμού έχει ήδη διαπιστώσει την ύπαρξη παράβασης.

3. Τόκος οφείλεται για το χρονικό διάστημα από την πρόκληση της ζημίας έως την καταβολή της αποζημίωσης.

Άρθρο 4

Απόδειξη (άρθρο 5 της Οδηγίας 2014/104/ΕΕ)

1. Ύστερα από αίτηση του φερόμενου ως ζημιωθέντος, που έχει προσκομίσει ευλόγως διαθέσιμα αποδεικτικά στοιχεία, πρόσφορα προς στήριξη των ισχυρισμών του, τα οποία θεμελιώνουν αίτημα αποζημίωσης, ενώ παράλληλα επικαλείται αποδεικτικά στοιχεία που βρίσκονται υπό τον έλεγχο του αντιδίκου ή τρίτου, το δικαστήριο μπορεί να διατάξει την προσκόμιση των αποδεικτικών αυτών στοιχείων από τον αντίδικο ή τον τρίτο. Το δικαστήριο μπορεί, ύστερα από αίτημα του φερόμενου ως παραβάτη, να διατάξει τον αντίδικο του ή τρίτο να προσκομίσει τα σχετικά αποδεικτικά στοιχεία.

2. Το δικαστήριο μπορεί να διατάξει την προσκόμιση συγκεκριμένων αποδεικτικών στοιχείων ή σχετικών κατηγοριών αποδεικτικών στοιχείων, που προσδιορίζονται με όσο το δυνατόν πιο σαφή και συγκεκριμένο τρόπο, σύμφωνα με τα ευλόγως διαθέσιμα αποδεικτικά στοιχεία που επικαλείται ο αιτών κατά τη στήριξη των ισχυρισμών του.

3. Το δικαστήριο διατάσσει την κοινοποίηση των αποδεικτικών στοιχείων, σύμφωνα με την παράγραφο 1 τηρώντας την αρχή της αναλογικότητας. Προς τούτο λαμβάνει υπόψη τα έννομα συμφέροντα όλων των εμπλεκόμενων διαδίκων και τρίτων, και ειδικότερα:

α) το βαθμό στον οποίο το αίτημα κοινοποίησης υποστηρίζεται από τα διαθέσιμα στοιχεία για πραγματικά περιστατικά και αποδεικτικά στοιχεία που δικαιολογούν το αίτημα κοινοποίησης,

β) την έκταση και το κόστος της κοινοποίησης, ιδίως για τυχόν εμπλεκόμενα τρίτα μέρη, προκειμένου επίσης να αποφευχθεί η μη προσδιορισμένη αναζήτηση (αλίευση) πληροφοριών, η οποία είναι απίθανο να είναι σημαντική για τα διάδικα μέρη,

γ) κατά πόσον τα αποδεικτικά στοιχεία, των οποίων ζητείται η κοινοποίηση, περιέχουν εμπιστευτικές πληροφορίες που αφορούν ιδίως τυχόν τρίτους, καθώς και τις λεπτομέρειες για την προστασία των εν λόγω εμπιστευτικών πληροφοριών.

4. Το συμφέρον των επιχειρήσεων να αποφεύγουν αγωγές αποζημίωσης λόγω παράβασης του δικαίου του ανταγωνισμού δεν συνιστά συμφέρον άξιο προστασίας.

5. Ο διάδικος που διατάχθηκε να κοινοποιήσει, σύμφωνα με την παράγραφο 1 τα ανωτέρω αποδεικτικά

στοιχεία, προσκομίζει αυτά στο δικαστήριο, το οποίο λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα, ώστε να διασφαλίσει την προστασία αυτών των εμπιστευτικών πληροφοριών. Σε αυτά περιλαμβάνεται ιδίως ο διορισμός πραγματογνωμόνων κατά τα άρθρα 368 επ. ΚΠολΔ, οι οποίοι θα καταρτίσουν περίληψη των πληροφοριών σε συγκεντρωτική ή άλλης μορφής μη εμπιστευτική έκδοχή, στην περίπτωση δε αυτή δεν επιτρέπεται ο διορισμός τεχνικών συμβούλων από τους διαδίκους, σύμφωνα με το άρθρο 391 ΚΠολΔ.

6. Το δικαστήριο, όταν διατάσσει την κοινοποίηση των αποδεικτικών στοιχείων, μεριμνά για την πλήρη εφαρμογή του δικηγορικού απορρήτου που ισχύει, σύμφωνα με το ενωσιακό ή το εθνικό δίκαιο.

Άρθρο 5
Κυρώσεις
(άρθρο 8 της Οδηγίας 2014/104/ΕΕ)

1. Αν ο διάδικος:

α) κληθεί και δεν προσκομίσει τα αιτούμενα αποδεικτικά στοιχεία, σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 4 ή

β) ματαιώσει την προσκόμιση των αιτούμενων αποδεικτικών στοιχείων, επειδή τα είχε καταστρέψει, τότε οι αντίστοιχοι προς απόδειξη ισχυρισμοί του διαδίκου που ζήτησε την κοινοποίηση των αποδεικτικών στοιχείων, θεωρούνται ομολογημένοι.

2. Ο διάδικος ή τρίτος που αδικαιολόγητα δεν προσκόμισε τα αποδεικτικά στοιχεία ή κατέστρεψε αυτά ή δεν συμμορφώθηκε με διάταξη δικαστικής απόφασης για την προστασία των εμπιστευτικών πληροφοριών, καταδικάζεται και σε χρηματική ποινή ύψους πενήντα χιλιάδων (50.000) έως εκατό χιλιάδων (100.000) ευρώ.

3. Το ποσό της χρηματικής ποινής της παραγράφου 2 μπορεί να αναπροσαρμόζεται με απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Ανάπτυξης και Οικονομικών.

Άρθρο 6
Αποδεικτικά στοιχεία σε φάκελο
αρχής ανταγωνισμού
(άρθρο 6 της Οδηγίας 2014/104/ΕΕ)

1. Αν η αίτηση κοινοποίησης στοιχείων της παραγράφου 1 του άρθρου 4 αφορά σε αποδεικτικά στοιχεία που περιλαμβάνονται στο φάκελο αρχής ανταγωνισμού, και ανεξάρτητα από το αν καλείται να τα προσκομίσει η αρχή ανταγωνισμού ή διάδικος ή άλλος τρίτος υπό τον έλεγχο των οποίων βρίσκονται τα αποδεικτικά αυτά στοιχεία, εφαρμόζονται, επιπλέον των διατάξεων του άρθρου 4, και οι διατάξεις των επόμενων παραγράφων.

2. Κατά την αξιολόγηση της αναλογικότητας της αίτησης κοινοποίησης αποδεικτικών στοιχείων, σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου 4, με την εξαίρεση των στοιχείων που αναφέρονται στην παράγραφο 5, το δικαστήριο λαμβάνει επιπλέον υπόψη του τα εξής:

α) αν η αίτηση της παραγράφου 1 του άρθρου 4 είναι ειδικώς αιτιολογημένη σε σχέση με τη φύση, το αντικείμενο ή το περιεχόμενο των εγγράφων που υποβλήθηκαν σε αρχή ανταγωνισμού ή τηρούνται στο φάκελο αρχής ανταγωνισμού, και όχι ακαθόριστο αίτημα για έγγραφα που υποβλήθηκαν στην αρχή ανταγωνισμού,

β) αν η αίτηση της παραγράφου 1 του άρθρου 4 έχει υποβληθεί κατόπιν της άσκησης αγωγής αποζημίωσης, γ) την ανάγκη να διασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα της δημόσιας επιβολής του δικαίου του ανταγωνισμού.

3. Το δικαστήριο έχει την εξουσία να διατάσσει την κοινοποίηση αποδεικτικών στοιχείων, τα οποία περιλαμβάνονται στο φάκελο αρχής ανταγωνισμού και τα οποία δεν εμπίπτουν στις κατηγορίες στοιχείων που αναφέρονται στις παραγράφους 4 και 5, ανεξαρτήτως του σταδίου στο οποίο βρίσκεται η έρευνα της αρχής ανταγωνισμού.

4. Το δικαστήριο διατάσσει την κοινοποίηση των ακόλουθων κατηγοριών αποδεικτικών στοιχείων, τα οποία περιλαμβάνονται στο φάκελο αρχής ανταγωνισμού, εφόσον έχει περατωθεί η διαδικασία ενώπιον της αρχής ανταγωνισμού με την έκδοση απόφασης ή με άλλο τρόπο κατά τα οριζόμενα στην κείμενη νομοθεσία:

α) έγγραφα και πληροφορίες που συντάχθηκαν από φυσικά ή νομικά πρόσωπα ειδικά στο πλαίσιο της διαδικασίας ενώπιον αρχής ανταγωνισμού,

β) έγγραφα και πληροφορίες που συντάχθηκαν από αρχή ανταγωνισμού και απεστάλησαν στα μέρη της διαδικασίας ενώπιον της κατά τη διάρκεια της διαδικασίας αυτής, συμπεριλαμβανομένων των αιτιάσεων,

γ) προτάσεις και δηλώσεις διευθέτησης διαφοράς που ανακλήθηκαν.

5. Το δικαστήριο δεν διατάσσει την κοινοποίηση οποιασδήποτε από τις ακόλουθες κατηγορίες αποδεικτικών στοιχείων τα οποία περιλαμβάνονται στο φάκελο αρχής ανταγωνισμού:

α) αιτήσεις υπαγωγής στο πρόγραμμα επιείκειας,

β) προτάσεις και δηλώσεις διευθέτησης διαφοράς,

γ) έγγραφα στο βαθμό που παραθέτουν αυτούσια χωρία από τα έγγραφα των περιπτώσεων α' και β'.

6. Ύστερα από αιτιολογημένο αίτημα του ενάγοντος το δικαστήριο μπορεί να διατάξει να επιδειχθούν ενώπιόν του τα αποδεικτικά στοιχεία της παραγράφου 5 για να αξιολογήσει αν αυτά εμπίπτουν στην παράγραφο 5. Για το σκοπό αυτόν το δικαστήριο μπορεί να ζητήσει μόνον τη συνδρομή της αρμόδιας αρχής ανταγωνισμού. Μπορεί επίσης, να καλέσει σε ακρόαση ενώπιόν του τους συντάκτες των εγγράφων. Σε καμία περίπτωση το δικαστήριο δεν επιτρέπει την πρόσβαση σε αυτά τα έγγραφα σε διαδίκους ή τρίτους.

7. Αν μέρος μόνο του αποδεικτικού στοιχείου που ζητήθηκε με αίτηση κοινοποίησης εμπίπτει στις περιπτώσεις α' έως γ' της παραγράφου 5, το δικαστήριο μπορεί να διατάξει την προσκόμιση των υπόλοιπων τμημάτων του, σύμφωνα με όσα προβλέπονται στο παρόν.

8. Το δικαστήριο μπορεί να διατάξει την αρχή ανταγωνισμού να προσκομίσει αποδεικτικά στοιχεία που περιλαμβάνονται σε φάκελό της μόνον αν κανένας διάδικος ή τρίτος δεν είναι εύλογα σε θέση να προσκομίσει τα εν λόγω αποδεικτικά στοιχεία.

9. Το αίτημα κοινοποίησης αποδεικτικών στοιχείων τα οποία περιλαμβάνονται στο φάκελο της αρχής ανταγωνισμού σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 4, είναι απαράδεκτο αν δεν προσαχθεί βεβαίωση για προηγούμενη κοινοποίηση αντιγράφου του αιτήματος στην εν λόγω εθνική αρχή ανταγωνισμού.

10. Η αρχή ανταγωνισμού μπορεί να υποβάλει εξ ιδίας πρωτοβουλίας γραπτές παρατηρήσεις για την αναλογικότητα του αιτήματος κοινοποίησης προς το δικαστήριο ενώπιον του οποίου έχει υποβληθεί σχετικό αίτημα.

11. Το δικαστήριο μπορεί να ζητά από την αρχή ανταγωνισμού να διατυπώσει τη γνώμη της για ζητήματα που άπτονται της εφαρμογής του παρόντος άρθρου και του άρθρου 4, εφόσον τούτη το κρίνει σκόπιμο.

12. Το παρόν άρθρο δεν θίγει:

α) τις διατάξεις της εθνικής νομοθεσίας για τη χορήγηση πρόσβασης στο φάκελο υπόθεσης αρχής ανταγωνισμού στο πλαίσιο διοικητικής διαδικασίας ενώπιόν της,

β) τις διατάξεις για την πρόσβαση του κοινού στα έγγραφα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής του Κανονισμού (ΕΚ) αριθμ. 1049/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 30ής Μαΐου 2001 (ΕΕ L 145 της 31.5.2001),

γ) τις διατάξεις της εθνικής ή της ενωσιακής νομοθεσίας αναφορικά με την προστασία των εσωτερικών εγγράφων των αρχών ανταγωνισμού και την αλληλογραφία μεταξύ των αρχών ανταγωνισμού.

Άρθρο 7

Περιορισμοί στη χρήση αποδεικτικών στοιχείων στο φάκελο αρχής ανταγωνισμού (άρθρο 7 της Οδηγίας 2014/104/ΕΕ)

1. Αποδεικτικά στοιχεία στο φάκελο της αρχής ανταγωνισμού που υπάγονται σε μία από τις κατηγορίες της παραγράφου 5 του άρθρου 6 και έχουν ληφθεί από φυσικό ή νομικό πρόσωπο αποκλειστικά μέσω πρόσβασης στο φάκελο της αρχής ανταγωνισμού θεωρούνται παράνομα σε αγωγές αποζημίωσης, δεν θεωρούνται μέρος του φακέλου της δικογραφίας και απαγορεύεται να ληφθούν υπόψη. Το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που προσκόμισε σε αγωγή αποζημίωσης αποδεικτικά στοιχεία της παραγράφου 5 του άρθρου 6 καταδικάζεται και σε χρηματική ποινή ύψους έως εκατό χιλιάδες (100.000) ευρώ.

2. Αποδεικτικά στοιχεία στο φάκελο της αρχής ανταγωνισμού που υπάγονται σε μία από τις κατηγορίες της παραγράφου 4 του άρθρου 6 και έχουν ληφθεί από φυσικό ή νομικό πρόσωπο αποκλειστικά μέσω πρόσβασης στο φάκελο της αρχής ανταγωνισμού, τα οποία προσκομίζονται σε αγωγές αποζημίωσης πριν περατωθεί η διαδικασία ενώπιον της αρχής ανταγωνισμού, θεωρούνται παράνομα. Το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που προσκόμισε σε αγωγή αποζημίωσης, πριν περατωθεί η διαδικασία ενώπιον της αρχής ανταγωνισμού, αποδεικτικά στοιχεία της παραγράφου 4 του άρθρου 6 καταδικάζεται και σε χρηματική ποινή ύψους έως εκατό χιλιάδες (100.000) ευρώ.

3. Αποδεικτικά στοιχεία στο φάκελο της αρχής ανταγωνισμού, που δεν υπάγονται σε μία από τις κατηγορίες των παραγράφων 4 και 5 του άρθρου 6 και τα οποία έχουν ληφθεί από φυσικό ή νομικό πρόσωπο αποκλειστικά μέσω πρόσβασης στο φάκελο της αρχής ανταγωνισμού προσκομίζονται παραδεκτά σε αγωγές αποζημίωσης μόνο από τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα στην κατοχή των οποίων περιήλθαν μέσω των διατάξεων περί πρόσβασης στο φάκελο της αρχής ανταγωνισμού ή από τα

φυσικά ή νομικά πρόσωπα στα οποία περιήλθε η αξίωση αποζημίωσης των προσώπων αυτών, διαφορετικά θεωρούνται παράνομα.

4. Τα ποσά των χρηματικών ποινών των παραγράφων 1 και 2 μπορούν να αναπροσαρμόζονται με απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Ανάπτυξης και Οικονομικών.

Άρθρο 8

Παραγραφή

(άρθρα 10, 11 παρ. 4 της Οδηγίας 2014/104/ΕΕ)

1. Οι αξιώσεις κατά του παραβάτη για ζημίες λόγω παράβασης του δικαίου ανταγωνισμού παραγράφονται σε πέντε (5) έτη. Η παραγραφή αρχίζει αφότου ο ζημιωθείς έμαθε ή μπορεί ευλόγως να αναμένεται ότι γνώριζε την παράβαση του δικαίου ανταγωνισμού, τη ζημία και την ταυτότητα του παραβάτη. Αν έπεται χρονικά η παύση της παράβασης, η παραγραφή ξεκινά από το μεταγενέστερο χρονικό σημείο της παύσης. Σε κάθε περίπτωση οι αξιώσεις κατά του παραβάτη παραγράφονται σε είκοσι (20) έτη από την παύση της παράβασης του δικαίου ανταγωνισμού.

2. Η παραγραφή αναστέλλεται αν μια αρχή ανταγωνισμού λάβει μέτρα για τη διερεύνηση της παράβασης ή ξεκινήσει διαδικασία ενώπιον της αρχής ανταγωνισμού για την παράβαση την οποία αφορά η αξίωση αποζημίωσης. Η αναστολή λήγει ένα (1) έτος μετά το απρόσβλητο της απόφασης παράβασης ή την περάτωση της διαδικασίας με άλλο τρόπο. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις του Αστικού Κώδικα για την αναστολή και τη διακοπή της παραγραφής.

3. Στην περίπτωση των οριζόντιων συμπράξεων (καρτέλ) η παραγραφή της αξίωσης κατά παραβάτη που καλύπτεται από ασυλία λόγω ένταξής του σε πρόγραμμα επικαιρικής μεταχείρισης αρχίζει μόνο μετά την άκαρπη επίσπευση της αναγκαστικής εκτέλεσης ή μετά την τελεσίδικη απόρριψη της αγωγής του ζημιωθέντος κατά των υπόλοιπων υπόχρεων που συμμετείχαν στην οριζόντια σύμπραξη (καρτέλ). Το προηγούμενο εδάφιο δεν ισχύει αν πρόκειται για αξιώσεις που εγείρουν άμεσοι ή έμμεσοι αγοραστές ή προμηθευτές του παραβάτη.

4. Σε περίπτωση ευθύνης περισσοτέρων η παραγραφή της αξίωσης αναγωγής, που είναι πενταετής, αρχίζει μόλις ο δικαιούχος σε αναγωγή καταβάλει στο ζημιωθέντα αποζημίωση που υπερβαίνει το μερίδιο της ευθύνης του.

5. Η προθεσμία παραγραφής για την άσκηση αγωγής αποζημίωσης αναστέλλεται για τη διάρκεια οποιασδήποτε διαδικασίας συναινετικής επίλυσης διαφορών. Η αναστολή της παραγραφής ισχύει μόνο σε σχέση με τους διαδίκους που συμμετέχουν ή συμμετείχαν, αυτοπροσώπως ή μέσω εκπροσώπου, στη συναινετική επίλυση διαφορών.

Άρθρο 9

Ισχύς των εθνικών αποφάσεων και των αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και των ενωσιακών δικαστηρίων (άρθρο 9 της Οδηγίας 2014/104/ΕΕ)

1. Επί εκδίκασης αγωγής αποζημίωσης σύμφωνα με τον παρόντα, η διαπίστωση παράβασης των άρθρων 1

ή 2 του ν. 3959/2011 ή και των άρθρων 101 ή 102 της ΣΛΕΕ με απόφαση εθνικής αρχής ανταγωνισμού, η οποία δεν υπόκειται πλέον σε προσφυγή, καθώς και η διαπίστωση παράβασης των άρθρων 101 ή 102 της ΣΛΕΕ με απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, μη υποκείμενη πλέον σε προσφυγή, δεσμεύει το δικάζον δικαστήριο. Το ίδιο ισχύει για τις αντίστοιχες διαπιστώσεις τελεσίδικης απόφασης ελληνικού ή ενωσιακού δικαστηρίου που εκδόθηκε επί προσφυγής κατά αποφάσεων του προηγούμενου εδαφίου.

2. Τελεσίδικη απόφαση παράβασης, που έχει εκδοθεί σε άλλο κράτος-μέλος και προσκομίζεται στο δικάζον την αγωγή αποζημίωσης ημεδαπό δικαστήριο, αποτελεί πλήρη απόδειξη της παράβασης των άρθρων 101 ή 102 της ΣΛΕΕ ή και των παράλληλα προς αυτά εφαρμοζόμενων διατάξεων του δικαίου του εν λόγω κράτους-μέλους, οι οποίες επιδιώκουν κατά κύριο λόγο τον ίδιο στόχο με τα άρθρα 101 και 102 της ΣΛΕΕ, επιτρέπεται όμως ανταπόδειξη.

3. Το παρόν δεν θίγει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του δικάζοντος την αγωγή αποζημίωσης δικαστηρίου που προβλέπονται από το άρθρο 267 της ΣΛΕΕ.

Άρθρο 10

Ευθύνη εις ολόκληρον

(άρθρο 11 της Οδηγίας 2014/104/ΕΕ)

1. Επιχειρήσεις οι οποίες υπέπεσαν από κοινού σε παράβαση του δικαίου ανταγωνισμού ενέχονται εις ολόκληρον.

2. Κατά παρέκκλιση από την παράγραφο 1 και με την επιφύλαξη του δικαιώματος πλήρους αποζημίωσης που προβλέπεται στο άρθρο 3, αν μία από τις επιχειρήσεις που υπέπεσαν από κοινού σε παράβαση του δικαίου ανταγωνισμού είναι μικρομεσαία επιχείρηση (ΜΜΕ), όπως προσδιορίζεται στη σύσταση 2003/361/ΕΚ της Επιτροπής (ΕΕ L 124 της 20.5.2003), αυτή ευθύνεται μόνον έναντι των δικών της άμεσων ή έμμεσων αγοραστών, εφόσον:

α) το μερίδιο της στη σχετική με την παράβαση αγορά ήταν κατώτερο του πέντε τοις εκατό (5%) καθόλη τη διάρκεια της παράβασης του δικαίου ανταγωνισμού και
β) η εις ολόκληρον ευθύνη της θα έθετε σε μη αναστρέψιμο κίνδυνο την οικονομική της βιωσιμότητα και θα οδηγούσε σε απώλεια όλης της αξίας των περιουσιακών της στοιχείων.

3. Η εξαίρεση της παραγράφου 2 δεν ισχύει εφόσον:

α) η ΜΜΕ ηγήθηκε της παράβασης του δικαίου ανταγωνισμού ή εξανάγκασε άλλες επιχειρήσεις να συμμετάσχουν στην παράβαση ή

β) η ΜΜΕ είχε παραβιάσει παλαιότερα το δίκαιο ανταγωνισμού.

4. Κατά παρέκκλιση από την παράγραφο 1, εφόσον μία από τις επιχειρήσεις που υπέπεσαν από κοινού σε παράβαση του δικαίου ανταγωνισμού έχει εξασφαλίσει ασυλία στο πλαίσιο προγράμματος επιείκειας, ευθύνεται εις ολόκληρον:

α) έναντι των άμεσων ή έμμεσων αγοραστών ή προμηθευτών της και

β) έναντι άλλων ζημιωθέντων μόνο εφόσον δεν μπορεί να ληφθεί η πλήρης αποζημίωση του άρθρου 1 από τις

υπόλοιπες επιχειρήσεις που είχαν υποπέσει στην ίδια παράβαση.

5. Επιχείρηση που σύμφωνα με τις προηγούμενες παραγράφους κατέβαλε ολόκληρη την αποζημίωση, έχει δικαίωμα αναγωγής κατά των λοιπών. Το δικαστήριο προσδιορίζει το μέτρο της μεταξύ τους ευθύνης ανάλογα με την ευθύνη του καθενός για την πρόκληση της ζημίας.

6. Το ύψος του ποσού το οποίο θα καταβάλει επιχείρηση καλυπτόμενη από ασυλία σύμφωνα με την παράγραφο 4 δεν μπορεί να υπερβαίνει το ύψος της ζημίας που αυτή προκάλεσε στους δικούς της άμεσους ή έμμεσους αγοραστές ή προμηθευτές.

7. Στο βαθμό που η παράβαση του δικαίου ανταγωνισμού προκάλεσε ζημία σε άλλους εκτός από τους άμεσους ή έμμεσους αγοραστές ή προμηθευτές των ευθυνόμενων εις ολόκληρο επιχειρήσεων, το ύψος της αναγωγικής ευθύνης του δικαιούχου ασυλίας καθορίζεται ανάλογα με τη σχετική ευθύνη του για την εν λόγω ζημία.

Άρθρο 11

Μετακύλιση της επιπλέον επιβάρυνσης

(άρθρα 12, 13 και 14 της Οδηγίας 2014/104/ΕΕ)

1. Δικαίωμα αποζημίωσης έχει κάθε πρόσωπο που ζημιώθηκε, ανεξάρτητα από το αν είναι άμεσος ή έμμεσος αγοραστής από τον παραβάτη.

2. Ο εναγόμενος σε αποζημίωση μπορεί να ισχυριστεί ως ένσταση κατά της αξίωσης του ενάγοντος για αποκατάσταση της θετικής του ζημίας, ότι ο τελευταίος μετακύλισε εν όλω ή εν μέρει την επιπλέον επιβάρυνση που υπέστη λόγω της παράβασης στις επόμενες βαθμίδες της αλυσίδας εφοδιασμού. Το βάρος απόδειξης της μετακύλισης και του ύψους της έχει ο εναγόμενος, η απόδειξη δε της μετακύλισης γεννά αξίωση για αποκατάσταση διαφυγόντος κέρδους του ζημιωθέντος, το οποίο συναρτάται αιτιωδώς με τη μετακύλιση αυτή.

3. Για τη διαπίστωση του ύψους της επιπλέον επιβάρυνσης το δικαστήριο αρκείται σε πιθανολόγηση.

4. Υπέρ του έμμεσου αγοραστή τεκμαίρεται ότι του έχει επιβληθεί η επιπλέον επιβάρυνση εφόσον αυτός αποδεικνύει ότι:

α. ο εναγόμενος τέλεσε παράβαση των άρθρων 1 και 2 του ν. 3959/2011 ή και των άρθρων 101 και 102 της ΣΛΕΕ,

β. η ανωτέρω παράβαση είχε ως αποτέλεσμα την επιπλέον επιβάρυνση του άμεσου αγοραστή,

γ. ο έμμεσος αγοραστής αγόρασε τα αγαθά ή τις υπηρεσίες που έχουν αποτελέσει το αντικείμενο της εν λόγω παράβασης ή αγόρασε αγαθά ή υπηρεσίες που είτε προήλθαν από τα αγαθά ή τις υπηρεσίες που αποτέλεσαν αντικείμενο της παράβασης είτε περιείχαν τα εν λόγω αγαθά ή υπηρεσίες.

5. Το τεκμήριο της παραγράφου 4 είναι μαχητό. Για την απόδειξη των πραγματικών γεγονότων που ανατρέπουν το τεκμήριο το δικαστήριο σχηματίζει πλήρη δικανική πεποίθηση.

6. Οι διατάξεις του παρόντος εφαρμόζονται αναλόγως όταν η παράβαση του δικαίου ανταγωνισμού αφορά προμήθειες (πωλήσεις) στον παραβάτη.

Άρθρο 12
Αγωγές αποζημίωσης από ενάγοντες που δραστηριοποιούνται σε διαφορετικές βαθμίδες διανομής (άρθρο 15 της Οδηγίας 2014/104/ΕΕ)

1. Η άσκηση αγωγών αποζημίωσης από ενάγοντες που δραστηριοποιούνται σε διαφορετικές βαθμίδες της αλυσίδας διανομής ενός προϊόντος δεν μπορεί να οδηγήσει:

(α) σε καταβολή αποζημιώσεων που υπερβαίνουν το σύνολο της ζημίας που προκλήθηκε ή

(β) σε μη καταβολή αποζημίωσης.

2. Για τους σκοπούς της παραγράφου 1, δικαστήριο το οποίο επιλαμβάνεται αγωγής αποζημίωσης για παράβαση του δικαίου ανταγωνισμού μπορεί να λαμβάνει υπόψη του τις αγωγές αποζημίωσης που αφορούν την ίδια παράβαση και έχουν ασκηθεί από ενάγοντες που δραστηριοποιούνται σε διαφορετικές βαθμίδες της αλυσίδας διανομής, τις αποφάσεις που έχουν εκδοθεί επί των αγωγών αυτών, καθώς και κάθε σχετική πληροφορία.

Άρθρο 13

1. Στο Πρωτοδικείο Αθηνών συνιστάται ειδικό τμήμα το οποίο εκδικάζει τις υποθέσεις του παρόντος. Στο τμήμα αυτό, η κατά τόπο αρμοδιότητα του οποίου εκτείνεται στο σύνολο της χώρας, τοποθετούνται τακτικοί δικαστές με προϋπηρεσία τουλάχιστον τριών (3) ετών στο βαθμό του πρωτοδική και με εξειδίκευση στο δίκαιο του ανταγωνισμού ή και στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αν ελλείπει ο αναγκαίος αριθμός εξειδικευμένων δικαστών για τη συγκρότηση του τμήματος, τότε μπορεί να υπηρετήσουν σε αυτό δικαστές με απλή εμπειρία στο εμπορικό δίκαιο εν γένει.

2. Στο Εφετείο Αθηνών συνιστάται ειδικό τμήμα το οποίο εκδικάζει τις εφέσεις κατά των αποφάσεων του ανωτέρω ειδικού τμήματος επί υποθέσεων του παρόντος και στο οποίο υπηρετούν δικαστές με εξειδίκευση στο δίκαιο του ανταγωνισμού ή και στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή και στο εμπορικό δίκαιο εν γένει.

3. Υποθέσεις που υπάγονται στα τμήματα των παραγράφων 1 και 2 και εισάγονται σε άλλο τμήμα του ίδιου δικαστηρίου παραπέμπονται στα τμήματα των παραγράφων 1 και 2.

4. Υποθέσεις που δεν υπάγονται στα τμήματα των παραγράφων 1 και 2 και εισάγονται σε αυτά, μπορεί να δικασθούν από τα τμήματα αυτά ή να παραπεμφθούν στο αρμόδιο τμήμα.

5. Στα τμήματα των παραγράφων 1 και 2, εφόσον είναι κατά τόπον αρμόδια, μπορεί να εισαχθούν για εκδίκαση και άλλες υποθέσεις του εμπορικού δικαίου, εάν κατά την κρίση του δικαστή ή του συμβουλίου που διευθύνει το δικαστήριο το απαιτούν οι υπηρεσιακές ανάγκες.

Άρθρο 14
Ύψος ζημίας (άρθρο 17 της Οδηγίας 2014/104/ΕΕ)

1. Το δικαστήριο έχει την εξουσία να εκτιμήσει το ύψος της ζημίας, αρκούμενο σε πιθανολόγηση, εφόσον είναι πρακτικά αδύνατο ή υπερβολικά δυσχερές να προσδιορισθεί επακριβώς το ύψος της προκληθείσας ζημίας από τον ενάγοντα σύμφωνα με τα διαθέσιμα αποδεικτικά στοιχεία.

2. Για το σκοπό αυτόν λαμβάνει υπόψη ιδίως το είδος και την έκταση της παράβασης και τη δέουσα επιμέλεια που επέδειξε ο ενάγων στη συγκέντρωση και αξιοποίηση των αποδεικτικών στοιχείων σύμφωνα με τον παρόντα.

3. Τεκμαίρεται μαχητά ότι οι παραβάσεις από οριζόντιες συμπράξεις (καρτέλ) προκαλούν ζημία.

4. Το δικαστήριο μπορεί να ζητά από την εθνική αρχή ανταγωνισμού να διατυπώσει τη γνώμη της για ζητήματα που άπτονται της εφαρμογής του παρόντος εφόσον τούτη το κρίνει σκόπιμο.

Άρθρο 15
Συναινετική επίλυση διαφορών (άρθρα 18 και 19 της Οδηγίας 2014/104/ΕΕ)

1. Σε περίπτωση συναινετικής επίλυσης της διαφοράς με οποιονδήποτε τρόπο, δικαστικό ή εξώδικο, μεταξύ του ζημιωθέντος και ενός ή περισσότερων από τους παραβάτες, η αξίωση του ζημιωθέντος σε αποζημίωση μειώνεται κατά το μερίδιο ζημίας που προκάλεσε στο ζημιωθέντα ο παραβάτης ή οι παραβάτες υπέρ του οποίου ή των οποίων ισχύει ο διακανονισμός. Αυτό ισχύει ανεξαρτήτως του χρηματικού ποσού που συμφωνήθηκε με τη συναινετική επίλυση. Το μερίδιο ζημίας προσδιορίζεται με τα κριτήρια του δεύτερου εδαφίου της παραγράφου 5 του άρθρου 10 και της παραγράφου 6 του ίδιου άρθρου. Ο παραβάτης ή οι παραβάτες υπέρ των οποίων δεν ισχύει ο διακανονισμός, αν εκπληρώσουν την εναπομείνασα αξίωση αποζημίωσης πέραν του μεριδίου ευθύνης τους, δεν έχουν δικαίωμα αναγωγής κατά του ανωτέρω παραβάτη ή των παραβατών.

2. Αν ο παραβάτης ή οι παραβάτες, υπέρ των οποίων δεν ισχύει ο διακανονισμός, αδυνατούν εν όλω ή εν μέρει να εκπληρώσουν την ανωτέρω εναπομείνασα αξίωση αποζημίωσης, γεννιέται αντιστοίχως η ευθύνη του παραβάτη ή των παραβατών, που έχουν απαλλαγεί κατά τα ανωτέρω με συναινετικό διακανονισμό, να ικανοποιήσουν το ζημιωθέντα. Ο παραβάτης ή παραβάτες, που έχουν ικανοποιήσει το ζημιωθέντα σύμφωνα με το προηγούμενο εδάφιο, έχουν δικαίωμα αναγωγής κατά του παραβάτη ή των παραβατών που έχουν απαλλαγεί έτσι από το χρέος τους. Η επικουρική ευθύνη του πρώτου εδαφίου δεν γεννάται αν στη συμφωνία διακανονισμού έχει προβλεφθεί ρητά το αντίθετο.

3. Με την επιφύλαξη των σχετικών με τη διαιτησία διατάξεων του ελληνικού δικαίου, το δικαστήριο που επιλαμβάνεται αγωγής αποζημίωσης μπορεί να αναστείλει μέχρι δύο (2) έτη τη διαδικασία αν οι διάδικοι συμμετέχουν σε συναινετική επίλυση διαφορών σχετικά με την αξίωση που καλύπτεται από την εν λόγω αγωγή αποζημίωσης.

4. Η εθνική αρχή ανταγωνισμού, όταν επιβάλει πρόστιμο, μπορεί να εκτιμήσει την αποζημίωση που έχει καταβληθεί σύμφωνα με συναινετικό διακανονισμό ως ελαφρυντική περίπτωση.

Άρθρο 16
(άρθρο 22 της Οδηγίας 2014/104/ΕΕ)

1. Οι ουσιαστικές διατάξεις των άρθρων 1 έως 15 εφαρμόζονται από την έναρξη ισχύος του.

2. Οι δικονομικές διατάξεις των άρθρων 1 έως 15 εφαρμόζονται σε αγωγές αποζημίωσης που έχουν ασκηθεί από τις 26.12.2014 και εφεξής, με εξαίρεση το άρθρο 13, το οποίο εφαρμόζεται στις αγωγές που κατατίθενται από τις 16.9.2018 και εφεξής.

Άρθρο 17
Τροποποίηση του άρθρου 52
του ν. 4430/2016 (Α' 205)

1. Η περίπτωση α' της παρ. 1 του άρθρου 52 του ν. 4430/2016 (Α' 205) αντικαθίσταται από τότε που ισχύσει ως εξής:

«α) Ο Εθνικός Οργανισμός Παροχής Υπηρεσιών Υγείας (Ε.Ο.Π.Υ.Υ.) θα χρηματοδοτηθεί από τον Κρατικό Προϋπολογισμό τα οικονομικά έτη 2016 και 2017 για την εξόφληση ληξιπρόθεσμων οφειλών του Οργανισμού, όπως αυτές είχαν διαμορφωθεί στις 30.4.2016 προς τα φαρμακεία, λοιπούς συμβεβλημένους ιδιώτες παρόχους υπηρεσιών υγείας (ιατρούς, κλινικές, διαγνωστικά κέντρα, εργαστήρια κ.λπ.), φαρμακευτικές εταιρείες, προμηθευτές υγειονομικού και λοιπού υλικού κ.λπ., καθώς και προς ασφαλισμένους των Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης.»

2. Το τρίτο εδάφιο της παρ. 4 του άρθρου 52 του ν. 4430/2016 αντικαθίσταται από τότε που ισχύσει ως εξής:

«Από τις διατάξεις των προηγούμενων εδαφίων εξαιρούνται οι ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις του πρώην ΟΠΑΔ/Τομέας Ασφαλισμένων Δημοσίου, πρώην Οίκου Ναύτου και πρώην ΤΑΥΤΕΚΩ και οι οποίες εξακολουθούν να παρακολουθούνται και να βαρύνουν τον προϋπολογισμό του Ε.Ο.Π.Υ.Υ. και εξοφλούνται, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο παρόν άρθρο.»

Άρθρο 18
Τροποποιήσεις του π.δ. 134/2017 (Α' 168)

1. Η υποπερίπτωση εε' της περίπτωσης α' της παρ. 3 του άρθρου 9 του π.δ. 134/2017 (Α' 168) καταργείται και οι λοιπές υποπεριπτώσεις αναριθμούνται αντίστοιχα.

2. Η υποπερίπτωση εε' της περίπτωσης γ' της παρ. 3 του άρθρου 12 του π.δ. 134/2017 αντικαθίσταται ως εξής:

«εε) Η μελέτη, επεξεργασία, θέσπιση, επιμέλεια εφαρμογής μέτρων και σύνταξη σχεδίων κανονιστικών πράξεων που αφορούν στην κτήση, διάθεση, αξιοποίηση, εκμετάλλευση ή εκποίηση της ακίνητης περιουσίας του Υπουργείου και των εποπτευόμενων Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης.»

3. Η υποπερίπτωση σστ' της περίπτωσης γ' της παρ. 3 του άρθρου 12 του π.δ. 134/2017 αντικαθίσταται ως εξής:

«σστ) Η διαχείριση της περιουσίας του Υπουργείου και η αντίστοιχη εποπτεία της περιουσίας των εποπτευόμενων νομικών προσώπων με την επιφύλαξη των υποπεριπτώσεων δδ' και σστ' της περίπτωσης β' της παραγράφου 3 του άρθρου 15 του παρόντος.»

4. Η υποπερίπτωση γγ' της περίπτωσης β' της παρ. 3 του άρθρου 15 του π.δ. 134/2017 αντικαθίσταται ως εξής:

«γγ) Η μελέτη, επεξεργασία, θέσπιση, επιμέλεια εφαρμογής μέτρων και σύνταξη σχεδίων κανονιστικών πράξεων που αφορούν στην κτήση, διάθεση, αξιοποίηση, εκμετάλλευση ή εκποίηση της ακίνητης περιουσίας που περιήλθε στο Υπουργείο με το άρθρο 9 του ν. 4052/2012 (Α' 41), μετά από σχετική γνωμοδότηση - μελέτη σκοπιμότητας της Διεύθυνσης Προμηθειών και Μέριμνας, καθώς και της κινητής περιουσίας του Υπουργείου και των εποπτευόμενων Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης.»

5. Η υποπερίπτωση ββ' της περίπτωσης ε' της παρ. 3 του άρθρου 20 του π.δ. 134/2017 αντικαθίσταται ως εξής:

«ββ) Η παρακολούθηση δεικτών που αφορούν τις εργασιακές σχέσεις και τις συλλογικές ρυθμίσεις, σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, σε συνεργασία με ΕΛΣΤΑΤ, ΟΑΕΔ, ΕΦΚΑ και άλλους αρμόδιους φορείς.»

6. Η υποπερίπτωση αα' της περίπτωσης γ' της παρ. 3 του άρθρου 46 του π.δ. 134/2017 αντικαθίσταται ως εξής:

«αα) Η παροχή συμβουλών και απόψεων προς τις υπηρεσίες του ΣΕΠΕ σε θέματα ορθής εφαρμογής της εργατικής νομοθεσίας και η έκδοση των αναγκαίων εγκυκλίων.»

7. Η υποπερίπτωση ββ' της περίπτωσης γ' της παρ. 3 του άρθρου 46 του π.δ. 134/2017 αντικαθίσταται ως εξής:

«ββ) Η συνδρομή μέσω παροχής συμβουλών και απόψεων στο Τμήμα Διαχείρισης Πληροφοριακών Συστημάτων και Δεδομένων για θέματα εφαρμογής της εργατικής νομοθεσίας, στο πλαίσιο της λειτουργίας και ανάπτυξης των Πληροφοριακών Συστημάτων του ΣΕΠΕ.»

8. Η υποπερίπτωση εε' της περίπτωσης γ' της παρ. 3 του άρθρου 46 του π.δ. 134/2017 αντικαθίσταται ως εξής:

«εε) Η παρακολούθηση της εξέλιξης και η μέριμνα για την αποτελεσματική υποστήριξη σε όλα τα στάδια της διαδικασίας των υποθέσεων, οι οποίες παραπέμπονται στη δικαιοσύνη και ενδέχεται να έχουν σοβαρές συνέπειες στη λειτουργία του ΣΕΠΕ.»

9. Η υποπερίπτωση σστ' της περίπτωσης γ' της παρ. 3 του άρθρου 46 του π.δ. 134/2017 αντικαθίσταται ως εξής:

«σστ) Η μέριμνα για την έγκαιρη ανάθεση και υποστήριξη του Γραφείου του Νομικού Συμβούλου του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, αναφορικά με δίκες που έχουν σχέση με την άσκηση των καθηκόντων των Επιθεωρητών Εργασίας ενώπιον πολιτικών και ποινικών δικαστηρίων, σύμφωνα με το άρθρο 20 του ν. 3996/2011 (Α' 170).»

10. Η υποπερίπτωση θθ' της περίπτωσης γ' της παρ. 3 του άρθρου 46 του π.δ. 134/2017 απαλείφεται και οι υπόλοιπες αναριθμούνται αντίστοιχα.

11. Η υποπερίπτωση αα' της περίπτωσης β' της παρ. 2 του άρθρου 47 του π.δ. 134/2017 αντικαθίσταται ως εξής:

«αα) Τμήμα Συντονισμού Επιθεώρησης Εργασιακών Σχέσεων Πειραιώς - Δυτικής Αττικής, με έδρα τον Πειραιά.»

12. Η υποπερίπτωση ζζ' της περίπτωσης η' της παρ. 2 του άρθρου 47 του π.δ. 134/2017 αντικαθίσταται ως εξής:

«ζζ) Τμήμα Επιθεώρησης Εργασιακών Σχέσεων Κεφαλληνίας - Ιθάκης, με έδρα το Αργοστόλι.»

13. Στην περίπτωση α' της παρ. 3 του άρθρου 47 του π.δ. 134/2017 προστίθεται υποπερίπτωση ιαία' ως εξής:

«ιαια) Ο σχεδιασμός ή η διενέργεια διαδικαστικών ενεργειών για την ανάθεση προμηθειών, αγαθών, έργων, μελετών και υπηρεσιών δημοσίων συμβάσεων και η υπογραφή συμβάσεων κατά την έννοια των περιπτώσεων 5, 6, 8 και 9 της παρ. 1 του άρθρου 2 του ν. 4412/2016 (Α' 147).»

14. Στην περίπτωση β' της παρ. 3 του άρθρου 47 του π.δ. 134/2017 προστίθεται υποπερίπτωση ιι' ως εξής:

«ιι) Ο σχεδιασμός ή η διενέργεια διαδικαστικών ενεργειών για την ανάθεση προμηθειών, αγαθών, έργων, μελετών και υπηρεσιών δημοσίων συμβάσεων και η υπογραφή συμβάσεων κατά την έννοια των περιπτώσεων 5, 6, 8 και 9 της παρ. 1 του άρθρου 2 του ν. 4412/2016 (Α' 147).»

15. Στην περίπτωση α' της παρ. 3 του άρθρου 48 του π.δ. 134/2017 προστίθεται υποπερίπτωση ιβιβ' ως εξής:

«ιβιβ) Ο σχεδιασμός ή η διενέργεια διαδικαστικών ενεργειών για την ανάθεση προμηθειών, αγαθών, έργων, μελετών και υπηρεσιών δημοσίων συμβάσεων και η υπογραφή συμβάσεων κατά την έννοια των περιπτώσεων 5, 6, 8 και 9 της παρ. 1 του άρθρου 2 του ν. 4412/2016 (Α' 147).»

«Άρθρο 51

Κατανομή οργανικών θέσεων μόνιμου προσωπικού κατά κατηγορία, κλάδο και ειδικότητα

Οι οργανικές θέσεις του μόνιμου προσωπικού ανέρχονται σε εξακόσιες οκτώ (608) και κατανέμονται κατά κατηγορία, κλάδο και ειδικότητα, ως εξής:

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ / ΚΛΑΔΟΙ / ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΕΣ	ΘΕΣΕΙΣ	ΘΕΣΕΙΣ (σύνολο ανά κλάδο)
Κατηγορία ΠΕ		
α. Διοικητικού - Οικονομικού		Τριακόσιες σαράντα εννέα (349)
β. Μηχανικών		Είκοσι εννέα (29)
- Μηχανολόγων - Ηλεκτρολόγων	Τρεις (3)	
- Ηλεκτρολόγων - Μηχανικών	Πέντε (5)	
- Αρχιτεκτόνων	Τέσσερις (4)	
- Πολιτικών Μηχανικών	Τέσσερις (4)	
- Χημικών Μηχανικών	Πέντε (5)	
- Μηχ/κών Μεταλλείων Μεταλλουργών	Τέσσερις (4)	
- Ναυπηγών Μηχανολόγων Μηχανικών	Δύο (2)	
- Μηχανολόγων Μηχανικών	Δύο (2)	
γ. Θετικών Επιστημών		Οκτώ (8)
- Μαθηματικών	Δύο (2)	
- Φυσικών Επιστημών	Τρεις (3)	
- Χημικών	Δύο (2)	
- Βιολόγων	Μία (1)	
δ. Ιατρών, Ιατρών Ειδικοτήτων, Ιατρών Εργασίας		Τρεις (3)
ε. Πληροφορικής		Είκοσι εννέα (29)

16. Στην περίπτωση β' της παρ. 3 του άρθρου 48 του π.δ. 134/2017 προστίθεται υποπερίπτωση ιγιγ' ως εξής:

«ιγιγ) Ο σχεδιασμός ή η διενέργεια διαδικαστικών ενεργειών για την ανάθεση προμηθειών, αγαθών, έργων, μελετών και υπηρεσιών δημοσίων συμβάσεων και η υπογραφή συμβάσεων κατά την έννοια των περιπτώσεων 5, 6, 8 και 9 της παρ. 1 του άρθρου 2 του ν. 4412/2016 (Α' 147).»

17. Η περίπτωση γ' της παρ. 5 του άρθρου 49 του π.δ. 134/2017 αντικαθίσταται ως εξής:

«γ) Του Τμήματος Επιθεώρησης Εργασιακών Σχέσεων Κεντρικού Τομέα Θεσσαλονίκης, στο Δήμο Νεάπολης - Συκεών, στις δημοτικές ενότητες Πολίχνης και Ευκαρπίας του Δήμου Παύλου Μελά και στο τμήμα του Δήμου Θεσσαλονίκης που αποτελείται από τις Α' και Γ' Δημοτικές Κοινότητες.»

18. Η περίπτωση δ' της παρ. 5 του άρθρου 49 του π.δ. 134/2017 αντικαθίσταται ως εξής:

«δ) Του Τμήματος Επιθεώρησης Εργασιακών Σχέσεων Δυτικού Τομέα Θεσσαλονίκης, στους Δήμους Αμπελοκήπων - Μενεμένης, Κορδελιού - Εύοσμου, Δέλτα, Χαλκηδόνος, Λαγκαδά, Βόλβης, Ωραιοκάστρου, στη Δημοτική Ενότητα Σταυρούπολης του Δήμου Παύλου Μελά και στο Τμήμα του Δήμου Θεσσαλονίκης που αποτελείται από τη Β' Δημοτική Κοινότητα.»

19. Το άρθρο 51 του π.δ. 134/2017 αντικαθίσταται ως εξής:

στ. Μεταφραστών		Τρεις (3)
ζ. Αναλογιστών		Οκτώ (8)
η. Παιδαγωγικής		Δύο (2)
θ. Κοινωνιολόγων		Πέντε (5)
ι. Κοινωνικών Λειτουργών		Πέντε (5)
ια. Ψυχολόγων		Τέσσερις (4)
ιβ. Στατιστικής		Επτά (7)
Κατηγορία ΤΕ		
α. Διοικητικού - Λογιστικού		Είκοσι επτά (27)
β. Μηχανικών		Έξι (6)
- Μηχανολόγων - Μηχανικών	Μία (1)	
- Μηχανολόγων	Μία (1)	
- Ναυπηγών	Μία (1)	
- Τοπογράφων Τεχνολόγων Μηχανικών	Μία (1)	
- Δομικών Έργων	Δύο (2)	
γ. Υγείας		Είκοσι μία (21)
- Ραδιολόγων - Ακτινολόγων	Μία (1)	
- Επισκεπτών Υγείας	Δύο (2)	
- Τεχνολόγων Ιατρικών Εργαστηρίων	Μία (1)	
- Δημόσιας Υγιεινής	Δύο (2)	
- Κοινωνικής Εργασίας	Έντεκα (11)	
- Κοινωνικών Λειτουργών	Δύο (2)	
- Εργοθεραπείας	Δύο (2)	
δ. Πληροφορικής		Πέντε (5)
ε. Βιβλιοθηκονόμων		Μία (1)
Κατηγορία ΔΕ		
α. Διοικητικού - Λογιστικού		Εβδομήντα πέντε (75)
β. Προσωπικού Η/Υ		Δύο (2)
γ. Μεταφραστών		Μία (1)
δ. Τεχνικών		Δύο (2)
ε. Τεχνικών - Οδηγών		Δύο (2)
Κατηγορία ΥΕ		
α. Επιμελητών		Δώδεκα (12)
β. Φυλάκων - Νυχτοφυλάκων		Δύο (2)»

20. Το άρθρο 52 του π.δ. 134/2017 αντικαθίσταται ως εξής:

«Άρθρο 52

Κατανομή θέσεων προσωπικού Ιδιωτικού Δικαίου
Αορίστου Χρόνου (Ι.Δ.Α.Χ.) κατά εκπαιδευτική
βαθμίδα και ειδικότητα

1. Οι οργανικές θέσεις των υπαλλήλων ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου ανέρχονται σε σαράντα (40) και κατανέμονται κατά εκπαιδευτική βαθμίδα και ειδικότητα, ως εξής:

ΒΑΘΜΙΔΑ	ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ	ΘΕΣΕΙΣ
ΠΕ	α. Διοικητικού - Οικονομικού	Είκοσι τέσσερις (24)
	β. Μηχανικών	Μία (1)

	γ. Πληροφορικής	Μία (1)
	δ. Μεταφραστών	Μία (1)
	ε. Ειδικού Επιστημονικού Προσωπικού	Έξι (6)
	- Γεωγραφικών και Πληροφοριακών Συστημάτων	
	- Πολιτικών Απασχόλησης και Κοινωνικής Ασφάλισης	
	- Δημογραφικής Ανάλυσης και Αγοράς Εργασίας	
	- Ανάλυσης Μακροοικονομικών Δεδομένων	
	στ. Θετικών Επιστημών	Μία (1)
ΤΕ	Διοικητικού - Λογιστικού	Δύο (2)
ΔΕ	α. Διοικητικού - Λογιστικού	Δύο (2)
	β. Τεχνικών - Οδηγών	Δύο (2)

2. Με την καθ' οιονδήποτε τρόπο κένωση κάθε οργανικής θέσης των ειδικοτήτων Διοικητικού - Οικονομικού, Μηχανικών, Πληροφορικής, Μεταφραστών και Θετικών Επιστημών της εκπαιδευτικής βαθμίδας ΠΕ, Διοικητικού - Λογιστικού της εκπαιδευτικής βαθμίδας ΤΕ, Διοικητικού - Λογιστικού και Τεχνικών - Οδηγών της εκπαιδευτικής βαθμίδας ΔΕ του παρόντος άρθρου, αυτή μετατρέπεται σε οργανική δημοσίου δικαίου, αντίστοιχης κατηγορίας και κλάδου, στον οποίο και προσμετράται.»

21. Οι περιπτώσεις ΙΙ.2α και ΙΙ.2β του άρθρου 54 του π.δ. 134/2017 αντικαθίστανται ως εξής:

«α) Τμήμα Προμηθειών	ΠΕ Διοικητικού - Οικονομικού ή ΠΕ Μηχανικών ή ΤΕ Διοικητικού - Λογιστικού ή ΤΕ Μηχανικών ή ΔΕ Διοικητικού - Λογιστικού
β) Τμήμα Διοικητικής Μέριμνας και Διαχείρισης Υλικού	ΠΕ Διοικητικού - Οικονομικού ή ΠΕ Μηχανικών ή ΤΕ Διοικητικού - Λογιστικού ή ΤΕ Μηχανικών ή ΔΕ Διοικητικού - Λογιστικού»

22. Η περίπτωση VI.1α του άρθρου 54 του π.δ. 134/2017 αντικαθίσταται ως εξής:

«α) Τμήμα Ασφάλισης Μισθωτών Ιδιωτικού Τομέα	ΠΕ Διοικητικού - Οικονομικού ή ΤΕ Διοικητικού - Λογιστικού»
--	---

23. Το άρθρο 56 του π.δ. 134/2017 αντικαθίσταται ως εξής:

«Άρθρο 56

Κατανομή οργανικών θέσεων μόνιμου προσωπικού κατά κατηγορία, κλάδο και ειδικότητα

Οι οργανικές θέσεις του μόνιμου προσωπικού ανέρχονται σε οκτακόσιες ενενήντα δύο (892) και κατανέμονται κατά κατηγορία, κλάδο και ειδικότητα, ως εξής:

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ / ΚΛΑΔΟΙ / ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΕΣ	ΘΕΣΕΙΣ	ΘΕΣΕΙΣ (σύνολο ανά κλάδο)
Κατηγορία ΠΕ		
α. Διοικητικού - Οικονομικού		Τριακόσιες ενενήντα πέντε (395)
β. Μηχανικών		Εκατόν τριάντα πέντε (135)
- Πολιτικών	Τριάντα μία (31)	
- Αρχιτεκτόνων	Έντεκα (11)	
- Μηχανολόγων	Τριάντα δύο (32)	
- Ηλεκτρολόγων	Είκοσι τρεις (23)	
- Χημικών	Είκοσι τέσσερις (24)	
- Μεταλλειολόγων	Επτά (7)	
- Ναυπηγών	Πέντε (5)	
- Παραγωγής	Δύο (2)	
γ. Ιατρών, Ιατρών ειδικοτήτων, Ιατρών Εργασίας		Είκοσι τρεις (23)
δ. Θετικών Επιστημών		Σαράντα τρεις (43)
- Χημικών	Δέκα (10)	

- Φυσικών	Δέκα (10)	
- Βιολόγων	Επτά (7)	
- Βιοχημικών	Επτά (7)	
- Υγειοφυσικών	Μία (1)	
- Στατιστικών	Έξι (6)	
- Μαθηματικών	Δύο (2)	
ε. Πληροφορικής		Έξι (6)
Κατηγορία ΤΕ		
α. Διοικητικού - Λογιστικού		Τριάντα τέσσερις (34)
β. Μηχανικών		Ογδόντα επτά (87)
- Μηχανολογίας	Τριανταμία (31)	
- Ηλεκτρολογίας	Έντεκα (11)	
- Ηλεκτρονικής	Πέντε (5)	
- Πολιτικών - Δομικών Έργων	Είκοσι μία (21)	
- Τοπογράφων	Τέσσερις (4)	
- Ναυπηγικής	Έντεκα (11)	
- Ενεργειακής Τεχνικής	Μία (1)	
- Τεχνολογίας Πετρελαίου	Δύο (2)	
- Κλωστοϋφαντουργιών	Μία (1)	
γ. Υγείας		Τριάντα επτά (37)
- Επισκεπτών Υγείας	Οκτώ (8)	
- Δημόσιας Υγιεινής	Εννέα (9)	
- Κοινωνικής Εργασίας	Επτά (7)	
- Νοσηλευτικής	Δεκατρείς (13)	
δ. Πληροφορικής		Τέσσερις (4)
Κατηγορία ΔΕ		
α. Διοικητικού - Λογιστικού		Ενενήντα (90)
β. Τεχνικών		Εννέα (9)
γ. Τεχνικών - Οδηγών		Είκοσι εννέα (29)»

24. Το άρθρο 57 του π.δ. 134/2017 αντικαθίσταται ως εξής:

«Άρθρο 57

Κατανομή θέσεων προσωπικού ιδιωτικού δικαίου
αορίστου χρόνου (Ι.Δ.Α.Χ.) κατά εκπαιδευτική
βαθμίδα και ειδικότητα

1. Οι θέσεις των υπαλλήλων του προσωπικού ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου (Ι.Δ.Α.Χ.) ανέρχονται σε εβδομήντα οκτώ (78) και κατανέμονται κατά εκπαιδευτική βαθμίδα και ειδικότητα, ως εξής:

ΒΑΘΜΙΔΑ	ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ	ΘΕΣΕΙΣ
ΠΕ	α. Διοικητικού - Οικονομικού	Εννέα (9)
	β. Μηχανικών	Μία (1)
ΤΕ	α. Διοικητικού - Λογιστικού	Έξι (6)
	β. Μηχανικών	Τρεις (3)
ΔΕ	α. Διοικητικού - Λογιστικού	Σαράντα οκτώ (48)
	β. Τεχνικών	Πέντε (5)
	γ. Τεχνικών - Οδηγών	Τέσσερις (4)
ΥΕ	Επιμελητών	Δύο (2)

2. Με την καθ' οιονδήποτε τρόπο κένωση κάθε οργανικής θέσης των ειδικοτήτων Διοικητικού - Οικονομικού και Μηχανικών της εκπαιδευτικής βαθμίδας ΠΕ, Διοικητικού - Λογιστικού και Μηχανικών της εκπαιδευτικής βαθμίδας ΤΕ, Διοικητικού - Λογιστικού και Τεχνικών - Οδηγών της εκπαιδευτικής βαθμίδας ΔΕ του παρόντος άρθρου, αυτή μετατρέπεται σε οργανική δημοσίου δικαίου, αντίστοιχης κατηγορίας και κλάδου, στον οποίο και προσμετράται.»

25. Η ισχύς του παρόντος άρθρου αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Άρθρο 19

Τροποποίηση του άρθρου 38 του ν. 4072/2012

1. Το άρθρο 38 του ν. 4072/2012 (Α' 86) αντικαθίσταται ως εξής:

«Άρθρο 38

Ηλεκτρονικές Υπηρεσίες Μιας Στάσης για τη διευκόλυνση του εξωτερικού εμπορίου (E-Trade Single Window)

1. Στην Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (Α.Α.Δ.Ε.) δημιουργείται ολοκληρωμένο πληροφοριακό σύστημα για Ηλεκτρονικές Υπηρεσίες Μιας Στάσης για τη διευκόλυνση των διαδικασιών του εξωτερικού εμπορίου εφεξής αποκαλούμενη Ενιαία Θυρίδα Εξωτερικού Εμπορίου (E-TRADE SINGLE WINDOW). Μέσω αυτής διενεργούνται υποχρεωτικά όλες οι απαραίτητες για το εξωτερικό εμπόριο πράξεις.

2. Ειδικότερα, μέσω της Ενιαίας Θυρίδας Εξωτερικού Εμπορίου διενεργείται:

α) η ηλεκτρονική υποβολή των σχετικών αιτήσεων και δικαιολογητικών από τις υπόχρεες επιχειρήσεις για την έκδοση από τις αρμόδιες υπηρεσίες των αναγκαίων πιστοποιητικών, αδειών, εγκρίσεων και άλλων προβλεπόμενων από τη νομοθεσία εγγράφων και

β) η ηλεκτρονική διεκπεραίωση των διαδικασιών έκδοσης των εγγράφων της προηγούμενης περίπτωσης και η ηλεκτρονική αποστολή τους στους αιτούντες.

3. α) Η Ενιαία Θυρίδα Εξωτερικού Εμπορίου διαλειτουργεί με το Πληροφοριακό Σύστημα Τελωνείων, καθώς και με πληροφοριακά συστήματα άλλων υπηρεσιών και φορέων.

β) Με κοινή απόφαση του Διοικητή της Α.Α.Δ.Ε. και του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού ρυθμίζονται τα θέματα που αφορούν στη διασύνδεση και διαλειτουργικότητα της Ενιαίας Θυρίδας Εξωτερικού Εμπορίου με πληροφοριακά συστήματα άλλων υπηρεσιών και φορέων, όταν πρόκειται για προτελωνειακές και τελωνειακές διαδικασίες.

γ) Με κοινή απόφαση του Διοικητή της Α.Α.Δ.Ε., του Υπουργού Οικονομίας και Ανάπτυξης και του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού ρυθμίζονται τα θέματα που αφορούν στη διασύνδεση και διαλειτουργικότητα της Ενιαίας Θυρίδας Εξωτερικού Εμπορίου με πληροφοριακά συστήματα άλλων υπηρεσιών και φορέων, όταν δεν πρόκειται για διαδικασίες προτελωνειακές και τελωνειακές.

4. Η Ενιαία Θυρίδα Εξωτερικού Εμπορίου παρέχει ολοκληρωμένη, κωδικοποιημένη και επικαιροποιημένη πλη-

ροφόρηση προς τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις, φορείς, οργανισμούς και χρήστες, σχετικά με το εφαρμοστέο νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο που διέπει το καθεστώς και τις διαδικασίες έκδοσης των αναφερόμενων στην παράγραφο 2 εγγράφων. Για το σκοπό αυτόν η Ενιαία Θυρίδα Εξωτερικού Εμπορίου ενημερώνεται άμεσα από τις υπηρεσίες των συναρμόδιων Υπουργείων και φορέων μετά από κάθε αλλαγή στο οικείο νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο.

5. Με κοινή απόφαση του Διοικητή της Α.Α.Δ.Ε. και των κατά περίπτωση αρμόδιων Υπουργών μπορεί να παρέχονται από την Ενιαία Θυρίδα Εξωτερικού Εμπορίου στοιχεία προς άλλες υπηρεσίες ή οργανισμούς του δημοσίου τομέα, με την επιφύλαξη τυχόν διατάξεων περί απορρήτου. Με την ίδια απόφαση καθορίζονται οι όροι και οι προϋποθέσεις παροχής των στοιχείων αυτών.»

2. Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου ισχύουν από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Άρθρο 20

Τροποποίηση διατάξεων του ν. 4314/2014 (Α' 265)

1. Η παρ. 3 του άρθρου 27 του ν. 4314/2014 (Α' 265) αντικαθίσταται ως εξής:

«3. Όλες οι πράξεις που εντάσσονται στα Περιφερειακά Ε.Π. εγγράφονται σε μία (1) συλλογική απόφαση (Σ.Α.Ε.Π.) ανά οικεία περιφέρεια. Από 1.1.2019 οι πράξεις που εντάσσονται στα Τομεακά Ε.Π. εγγράφονται σε μία (1) συλλογική απόφαση (Σ.Α.Ε.) ανά Ε.Π.»

2. Η ισχύς του παρόντος άρθρου αρχίζει από τη δημοσίευσή του παρόντος νόμου στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Άρθρο 21

Τροποποίηση διατάξεων του π.δ. 147/2017 (Α' 192)

1. Ο τίτλος και το πρώτο εδάφιο της περίπτωσης ζ' της παρ. 2 του άρθρου 2 του π.δ. 147/2017 (Α' 192) αντικαθίστανται ως εξής:

«ζ. ΕΙΔΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΟΜΕΑΚΩΝ Ε.Π. ΤΟΥ Ε.Τ.Π.Α. και Τ.Σ.»

Στην Ειδική Γραμματεία Διαχείρισης Τομεακών Ε.Π. του Ε.Τ.Π.Α. και Τ.Σ. υφίσταται θέση Ειδικού Τομεακού Γραμματέα που υπάγεται στον Υπουργό. Ο Ειδικός Τομεακός Γραμματέας είναι επικεφαλής της διοικητικής ιεραρχίας της Ειδικής Γραμματείας Διαχείρισης Τομεακών Ε.Π. του Ε.Τ.Π.Α. και Τ.Σ. και είναι υπεύθυνος για την εκτέλεση και τη διοικητική εφαρμογή της πολιτικής των υπηρεσιών των οποίων προϊστάται, όπως αυτή καθορίζεται από την Κυβέρνηση και τα όργανά της.»

2. Η ισχύς της παραγράφου 1 αρχίζει από την ημερομηνία έναρξης ισχύος του π.δ. 147/2017.

Άρθρο 22

Υπαγωγή στην ασφάλιση για υγειονομική περίθαλψη

1. Στον Κλάδο κύριας ασφάλισης και λοιπών παροχών του ΕΦΚΑ υπάγονται για παροχές υγειονομικής περίθαλψης οι άμεσα ασφαλισμένοι, οι συνταξιούχοι και τα

μέλη οικογενείας τους, των πρώην Κλάδων Υγείας των παρακάτω ασφαλιστικών οργανισμών που εντάχθηκαν από 1.1.2017 στον ΕΦΚΑ και συγκεκριμένα οι υπαγόμενοι στην ασφάλιση:

- α) του τ. Κλάδου Ασθένειας του Ι.Κ.Α.-Ε.Τ.Α.Μ., του Τομέα Ασφαλισμένων του Δημοσίου και του Τομέα Δημοτικών και Κοινοτικών Υπαλλήλων,
- β) του τ. Κλάδου Υγείας του Ο.Α.Ε.Ε.,
- γ) του τ. Κλάδου Υγείας του Ο.Γ.Α.,
- δ) του τ. Κλάδου Υγείας του Ε.Τ.Α.Α.,
- ε) του τ. Κλάδου Υγείας του Τ.Α.Υ.Τ.Ε.Κ.Ω. και
- στ) του τ. Κλάδου Υγείας του Ε.Τ.Α.Π.-Μ.Μ.Ε..

2. Ως μέλη οικογένειας των ανωτέρω ασφαλιζομένων προσώπων και συνταξιούχων λόγω αναπηρίας ή γήρατος ή δικαιούχων εξωδιδρυματικού επιδόματος θεωρούνται:

α) Ο/η σύζυγος, εφόσον δεν ασφαρίζεται από δικό του/της δικαίωμα στον ΕΦΚΑ ή σε άλλο ασφαλιστικό οργανισμό εκτός ΕΦΚΑ.

β) Τα άγαμα τέκνα (νόμιμα ή τέκνα που έχουν νομιμοποιηθεί, αναγνωρισθεί ή υιοθετηθεί, ή οι προγονοί), τα φυσικά τέκνα ασφαλισμένης ή συνταξιούχου λόγω αναπηρίας ή γήρατος και τα ανάδοχα τέκνα, την πραγματική φροντίδα ή επιμέλεια των οποίων κατέχει με δικαστική απόφαση ή σύμβαση ο/η ανάδοχος ασφαλισμένος/η, μέχρι τη συμπλήρωση του 18ου έτους της ηλικίας τους και εάν είναι άνεργα ή προπτυχιακοί, μεταπτυχιακοί ή διδακτορικοί φοιτητές σε αναγνωρισμένες ανώτερες ή ανώτατες σχολές στην Ελλάδα ή στην αλλοδαπή, καθώς και σε αναγνωρισμένα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ), Κέντρα/Σχολές Επαγγελματικής Κατάρτισης ή στο «Μεταλυκειακό έτος-τάξη μαθητείας» μέχρι τη συμπλήρωση του 24ου έτους της ηλικίας τους ή στην περίπτωση που συνεχίζουν τις σπουδές τους για δύο (2) έτη μετά τη λήξη των σπουδών τους, εφόσον είναι άνεργα, όχι όμως πέραν από τη συμπλήρωση του 26ου έτους της ηλικίας τους. Τα ανωτέρω τέκνα συνεχίζουν να θεωρούνται μέλη οικογένειας των θανόντων άμεσα ασφαλισμένων ή συνταξιούχων, με τις ανωτέρω προϋποθέσεις, εφόσον δεν δικαιωθούν συντάξεως.

γ) Τα τέκνα άμεσα ασφαλισμένων, τα οποία έχουν αναπηρία εξήντα επτά τοις εκατό (67%) και άνω, διατηρούν το δικαίωμα για λήψη παροχών ως μέλη οικογένειας, έστω και αν εργάζονται ή απασχολούνται είτε για βιοποριστικούς λόγους είτε για λόγους εργασιοθεραπείας ή απασχολησιοθεραπείας. Η κατά τα ανωτέρω αναπηρία κρίνεται από τις αρμόδιες Υγειονομικές Επιτροπές.

δ) Η μητέρα και ο πατέρας, καθώς και οι θετοί γονείς υπό τις ίδιες με τους φυσικούς γονείς προϋποθέσεις.

ε) Οι ορφανοί από πατέρα και μητέρα εγγονοί και αδελφοί, καθώς και οι ορφανοί μόνο από πατέρα ή μητέρα αδελφοί ή εγγονοί, εφόσον ο επιζών γονέας θεωρείται, κατά τα ανωτέρω, ως μέλος οικογένειας του ασφαλισμένου, μέχρι συμπλήρωσής του 18ου έτους της ηλικίας τους και εφόσον είναι άγαμοι και άνεργοι ή προπτυχιακοί, μεταπτυχιακοί ή διδακτορικοί φοιτητές σε αναγνωρισμένες ανώτερες ή ανώτατες σχολές στην Ελλάδα ή στην αλλοδαπή, καθώς και σε αναγνωρισμένα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ), Κέντρα/Σχολές Επαγγελματικής κατάρτισης ή στο «Μεταλυκειακό έτος- τάξη

μαθητείας», μέχρι τη συμπλήρωση του 24ου έτους της ηλικίας τους ή στην περίπτωση που συνεχίζουν τις σπουδές, εφόσον είναι άνεργοι για δύο (2) έτη μετά τη λήξη των σπουδών τους, όχι όμως πέραν από τη συμπλήρωση του 26ου έτους της ηλικίας τους.

Επίσης θεωρείται ως μέλος οικογένειας ο/η γεννημένος/η χωρίς γάμο των γονέων του εγγονός/ή, εφόσον συντηρείται από αυτόν και ο γονέας δεν ασφαρίζεται από ίδιο δικαίωμα.

στ) Τα αδέρφια άμεσα ασφαλισμένων, τα οποία έχουν αναπηρία εξήντα επτά τοις εκατό (67%) και άνω, ύστερα από γνωμάτευση αρμόδιας Υγειονομικής Επιτροπής, εφόσον δεν έχουν ίδιο δικαίωμα περίθαλψης στον ΕΦΚΑ ή σε άλλον ασφαλιστικό φορέα εκτός ΕΦΚΑ.

ζ) Οι άγαμες θυγατέρες και αδελφές των άμεσα ασφαλισμένων του τ. ΟΠΑΔ, οι οποίες είναι άνω των σαράντα (40) ετών και κατείχαν βιβλιάριο περίθαλψης από το Δημόσιο μέχρι τις 13.3.2004, όταν εφαρμόστηκε η 2/190/0094/28.1.2004 κοινή υπουργική απόφαση των Υπουργών Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Οικονομίας και Οικονομικών (Β' 323), διατηρούν το δικαίωμα υγειονομικής περίθαλψης, εφόσον δεν έχουν ίδιο δικαίωμα υγειονομικής περίθαλψης από άλλο ασφαλιστικό φορέα εκτός ΕΦΚΑ.

Οι άγαμες ή διαζευγμένες θυγατέρες, των οποίων η καταβολή της σύνταξης αναστέλλεται, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 5 του άρθρου 5 ή της παρ. 6 του άρθρου 31 του π.δ. 169/2007 (Α' 210), υπάγονται στο καθεστώς υγειονομικής περίθαλψης των ασφαλισμένων του Δημοσίου υπό την προϋπόθεση, ότι δεν έχουν δικαίωμα υγειονομικής περίθαλψης από τον ΕΦΚΑ ή από άλλο ασφαλιστικό οργανισμό εκτός ΕΦΚΑ. Στην περίπτωση αυτή, κατά το μήνα Ιανουάριο κάθε έτους, υποβάλλουν αίτηση για συνέχιση της ασφάλισης και καταβάλλουν τις αναλογούσες εισφορές για υγειονομική περίθαλψη που ισχύουν για τους συνταξιούχους, οι οποίες υπολογίζονται επί του ποσού της σύνταξης που θα τους κατέβαλε ο οικείος φορέας τους, ο οποίος εντάχτηκε στον ΕΦΚΑ.

3. Τα πρόσωπα της παραγράφου 2 θεωρούνται μέλη οικογένειας του ασφαλισμένου ή συνταξιούχου, εφόσον συμβιώνουν με αυτόν και η συντήρησή τους για τις περιπτώσεις β', γ', δ', ε' και στ' της παραγράφου 2 βαρύνει κυρίως τον άμεσα ασφαλισμένο ή συνταξιούχο. Θεωρείται ότι υπάρχει συμβίωση ακόμη και αν για σοβαρούς λόγους ο/η σύζυγος ή τα τέκνα δεν συγκατοικούν προσωρινά στην ίδια στέγη.

Ειδικά για τον πατέρα, τη μητέρα και τους θετούς γονείς της περίπτωσης δ' της παραγράφου 2, προκειμένου να ασφαλιστούν ως μέλη οικογένειας του παιδιού τους, απαιτείται επιπλέον:

α) να έχουν ηλικία άνω των 60 ετών ή να είναι ανάπηροι με ποσοστό αναπηρίας ογδόντα τοις εκατό (80%) και άνω, και β) το οικογενειακό ετήσιο εισόδημά τους από οποιαδήποτε αιτία να μην υπερβαίνει το ποσό των έξι χιλιάδων (6.000) ευρώ, το οποίο αυξάνεται κατά πενήντα τοις εκατό (50%) στις περιπτώσεις ατόμων με αναπηρία 67% και άνω. Ως εισόδημα νοείται το οικογενειακό φορολογητέο (πραγματικό ή τεκμαρτό) και το απαλλασσόμενο ή φορολογούμενο με ειδικό τρόπο.

4. Ο/η ανασφάλιστος/η διαζευγμένος/η σύζυγος δύναται να διατηρήσει το ασφαλιστικό δικαίωμα παροχών ασθένειας σε είδος από τον Ε.Ο.Π.Π.Υ. που είχε κατά το χρόνο λύσης του γάμου, στο φορέα, τομέα, κλάδο ή λογαριασμό που εντάχθηκε στον ΕΦΚΑ, που ήταν ασφαλισμένος για παροχές ασθένειας ο άλλος σύζυγος, εφόσον συντρέχουν σωρευτικά οι εξής προϋποθέσεις:

α) ο γάμος λύθηκε μετά τη συμπλήρωση του 25ου έτους της ηλικίας του,

β) δεν έχει άλλο δικαίωμα άμεσης ή έμμεσης ασφάλισης για παροχές ασθένειας από οποιοδήποτε ασφαλιστικό ταμείο,

γ) υποβάλλει αίτηση διατήρησης του δικαιώματος των παροχών ασθένειας σε είδος εντός έτους από την ημερομηνία έκδοσης της οριστικής απόφασης του διαζυγίου και

δ) καταβάλλει στον ΕΦΚΑ τις μηνιαίες ασφαλιστικές εισφορές υπέρ υγειονομικής περίθαλψης σε είδος από τον Ε.Ο.Π.Π.Υ. σε ποσοστό 6,45% επί του ποσού που αντιστοιχεί στον εκάστοτε βασικό μισθό άγαμου μισθωτού άνω των είκοσι πέντε (25) ετών.

Τα παραπάνω ισχύουν, σύμφωνα με το άρθρο 16 του ν. 4387/2016, και για τους ανασφάλιστους συμβαλλόμενους σε σύμφωνο συμβίωσης του ν. 4356/2015 (Α' 181) το οποίο λύθηκε.

5.α) Ειδικά για τα μέλη οικογένειας ασφαλισμένων πολιτών κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης οι παροχές ασθένειας σε είδος χορηγούνται εφόσον διαμένουν μόνιμα στην Ελλάδα, τους έχει χορηγηθεί το έγγραφο πιστοποίησης νόμιμης διαμονής του άρθρου 16 του π.δ. 106/2007 (Α' 135) και πληρούνται οι λοιπές προϋποθέσεις του ίδιου προεδρικού διατάγματος.

β) Ασφαλισμένοι πολίτες τρίτων χωρών και τα μέλη οικογένειάς τους, όπως αυτά ορίζονται στην περίπτωση λγ' της παρ. 1 του άρθρου 1 του ν. 4251/2014 (Α' 80), δικαιούνται παροχές ασθένειας, εφόσον πληρούν τις προϋποθέσεις μόνιμης και νόμιμης διαμονής.

6. Η ισχύς του παρόντος άρθρου αρχίζει από την 1.3.2018.

Άρθρο 23

Χορήγηση ασφαλιστικής ικανότητας για υγειονομική περίθαλψη

1.α. Στον άμεσα ασφαλισμένο και στα μέλη οικογενείας του χορηγείται ασφαλιστική ικανότητα και παροχές υγειονομικής περίθαλψης σε είδος εφόσον:

αα) Ο μισθωτός έχει πραγματοποιήσει τουλάχιστον εβδομήντα πέντε (75) ημέρες εργασίας κατά το προηγούμενο ημερολογιακό έτος ή κατά το τελευταίο δωδεκάμηνο πριν από την ημερομηνία προσέλευσης ή επέλευσης του ασφαλιστικού κινδύνου,

ββ) ο μη μισθωτός έχει συμπληρώσει τουλάχιστον τρεις (3) μήνες ασφάλισης κατά το προηγούμενο ημερολογιακό έτος ή κατά το τελευταίο δωδεκάμηνο πριν από την ημερομηνία προσέλευσης ή επέλευσης του ασφαλιστικού κινδύνου και έχουν καταβληθεί οι απαιτούμενες ασφαλιστικές εισφορές σύμφωνα με το ν. 4387/2016 (Α' 85).

Για τη συμπλήρωση των προϋποθέσεων της υποπερίπτωσης αα' λαμβάνονται υπόψη και οι ημέρες επι-

δότησης λόγω ασθένειας ή ατυχήματος, οι ημέρες επιδότησης λόγω τακτικής ανεργίας, καθώς και οι ημέρες επιδότησης λόγω επίσχεσης εργασίας.

β. Η ασφαλιστική ικανότητα ανανεώνεται από την πρώτη Μαρτίου εκάστου έτους έως την τελευταία ημέρα του Φεβρουαρίου του επόμενου ημερολογιακού έτους με τις ίδιες ως άνω προϋποθέσεις. Ειδικά για τους μη μισθωτούς, η ασφαλιστική ικανότητα ανανεώνεται εφόσον, πλέον των προϋποθέσεων της υποπερίπτωσης ββ' της παρούσας παραγράφου, έχουν καταβληθεί οι απαιτητές εισφορές, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο ν. 4387/2016 έως και 31 Δεκεμβρίου του προηγούμενου της ανανέωσης της ασφαλιστικής ικανότητας ημερολογιακού έτους. Αν υπάρχει οφειλή, η ασφαλιστική ικανότητα ανανεώνεται ανά μήνα, εφόσον η οφειλή έχει εξοφληθεί ή ρυθμιστεί και τηρείται η εξόφληση των δόσεων.

γ. Για τους εργαζόμενους σε οικοδομοτεχνικά έργα στις εβδομήντα πέντε (75) ημέρες ασφάλισης συμπεριλαμβάνονται η προσαύξηση 20% και οι ημέρες αδείας.

δ. Για τους εργάτες γης απασχολούμενους σε εργασίες καλυπτόμενες από την ασφάλιση του πρώην ΟΓΑ - αμειβόμενους με εργόσημο παρέχεται ασφαλιστική κάλυψη για υγειονομική περίθαλψη, εφόσον έχουν συμπληρώσει εκατόν πενήντα (150) ημέρες ασφάλισης το προηγούμενο ημερολογιακό έτος ή το τελευταίο δωδεκάμηνο πριν από την ημερομηνία προσέλευσης ή επέλευσης του ασφαλιστικού κινδύνου.

ε. Οι μετακλητοί εργάτες γης - πολίτες τρίτων χωρών και οι μετακλητοί αλλοδαποί αλιεργάτες της παρ. 5 του άρθρου 40 του ν. 4387/2016 αποκτούν ασφαλιστική ικανότητα για υγειονομική περίθαλψη από την πρώτη ημέρα εργασίας τους και αυτή διαρκεί για όσο χρονικό διάστημα απασχολούνται σύμφωνα με τη σύμβαση εργασίας τους.

στ. Οι μαθητευόμενοι ή εκπαιδευόμενοι ή καταρτιζόμενοι και οι απασχολούμενοι σε προγράμματα του ΟΑΕΔ δικαιούνται υγειονομικής περίθαλψης σε είδος από την πρώτη ημέρα έναρξης των μαθημάτων, της εκπαίδευσης ή της κατάρτισης ή του προγράμματος.

2. Γενικές, ειδικές ή καταστατικές διατάξεις που προβλέπουν χορήγηση ασφαλιστικής ικανότητας από την ημερομηνία ορκωμοσίας ή την ημερομηνία υπαγωγής στην ασφάλιση ή πρόσληψης ή απασχόλησης συνεχίζουν να ισχύουν.

3. Οι υπάλληλοι του Δημοσίου, των Ο.Τ.Α. α' και β' βαθμού, των Ν.Π.Δ.Δ. και των Ν.Π.Ι.Δ. κατά τη διάρκεια της άδειας άνευ αποδοχών που λαμβάνουν, σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Κατάστασης Δημοσίων Πολιτικών Διοικητικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ. (ν. 3528/2007, Α' 26) και του Κώδικα Κατάστασης Δημοτικών και Κοινοτικών Υπαλλήλων (ν. 3584/2007, Α' 143) πέραν του ενός (1) μηνός, δύναται να συνεχίσουν την ασφάλισή τους για υγειονομική περίθαλψη στο φορέα που υπάγονταν πριν από την χορήγηση της άδειας άνευ αποδοχών, κατόπιν αιτήσεως. Στην περίπτωση αυτή καταβάλλουν ανά μήνα τις αναλογούσες ασφαλιστικές εισφορές για υγειονομική περίθαλψη ασφαλισμένου και εργοδότη που υπολογίζονται επί των αποδοχών του τελευταίου μήνα πριν από τη λήψη της άδειας άνευ απο-

δοχών. Αν ο υπάλληλος δεν ασφαλιστεί, η ασφαλιστική ικανότητα διακόπτεται από την πρώτη του επόμενου μήνα της απόφασης χορήγησης άδειας άνευ αποδοχών. Τα ανωτέρω εφαρμόζονται και στους λοιπούς υπαλλήλους ή λειτουργούς του κράτους ή Ν.Π.Δ.Δ., οι οποίοι κατά τη συνταγματική ή νομοθετική πρόβλεψη διέπονται από ειδικές γι' αυτούς διατάξεις.

4. Οι μισθωτοί και οι μη μισθωτοί, εφόσον αμέσως πριν από τη στράτευσή τους είχαν συμπληρώσει τις προϋποθέσεις χορήγησης ασφαλιστικής ικανότητας στον ΕΦΚΑ, δικαιούνται, οι ίδιοι και τα μέλη οικογενείας τους, παροχών υγειονομικής περίθαλψης κατά τη διάρκεια της θητείας τους και για έξι (6) μήνες μετά την απόλυσή τους. Οι μη μισθωτοί, οι οποίοι εκπληρώνουν την υποχρεωτική στρατιωτική τους θητεία, εξαιρούνται από την καταβολή εισφοράς υπέρ υγειονομικής περίθαλψης στον ΕΦΚΑ για όλο το χρονικό διάστημα της θητείας τους.

5.α) Οι μισθωτοί που καταθέτουν αίτηση για συνταξιοδότηση και πληρούν τις ελάχιστες προϋποθέσεις θεμελίωσης συνταξιοδοτικού δικαιώματος, για όσο διάστημα εκκρεμεί η έκδοση συνταξιοδοτικής απόφασης, εξακολουθούν να ασφαλιζονται για παροχές ασθένειας στον ΕΦΚΑ, ακόμη και εάν δεν έχουν τις απαιτούμενες χρονικές προϋποθέσεις για την ανανέωση της ασφαλιστικής ικανότητας ως ασφαλισμένοι.

β) Οι μη μισθωτοί που διακόπτουν την άσκηση του επαγγέλματός τους, βάσει του οποίου υπάγονται στην υποχρεωτική ασφάλιση του ΕΦΚΑ, δικαιούνται παροχές κλάδου υγείας μέχρι ένα (1) έτος από τη διακοπή της ασφάλισης, εφόσον δεν έχουν οφειλές ή έχουν ρυθμίσει αυτές και τηρείται η εξόφληση των δόσεων. Αν υποβάλουν αίτηση για σύνταξη εντός του έτους διακοπής του επαγγέλματος, συνεχίζουν την ασφάλιση για υγειονομική περίθαλψη από τον ΕΦΚΑ μέχρι το τέλος του μήνα έκδοσης συνταξιοδοτικής απόφασης και εφόσον έχουν τις ελάχιστες προϋποθέσεις για σύνταξη και δεν έχουν οφειλές που να υπερβαίνουν το ποσό που ορίζεται από την ισχύουσα νομοθεσία. Οι ασφαλισμένοι που υποβάλουν αίτηση συνταξιοδότησης ένα χρόνο μετά τη διακοπή του επαγγέλματος, δικαιούνται υγειονομικής περίθαλψης από τον ΕΦΚΑ από την ημερομηνία της αίτησης μέχρι την έκδοση συνταξιοδοτικής απόφασης, εφόσον έχουν τις ελάχιστες προϋποθέσεις συνταξιοδότησης από τον ΕΦΚΑ και δεν έχουν οφειλές που να υπερβαίνουν το ποσό που ορίζεται από την ισχύουσα νομοθεσία.

γ) Αν εκκρεμεί η έκδοση συνταξιοδοτικής απόφασης με βάση τις διατάξεις περί διαδοχικής ασφάλισης, συνεχίζουν να υπάγονται στην ασφάλιση του ΕΦΚΑ μέχρι την έκδοση της συνταξιοδοτικής απόφασης, εφόσον πληρούν τις ελάχιστες προϋποθέσεις για σύνταξη από τον ενταχθέντα στον ΕΦΚΑ φορέα, στον οποίο επήλθε ο ασφαλιστικός κίνδυνος και δεν έχουν οφειλές που να υπερβαίνουν το ποσό που ορίζεται από την ισχύουσα νομοθεσία.

6. Οι συνταξιούχοι αναπηρίας ορισμένου χρόνου και τα μέλη της οικογενείας τους που αναφέρονται στο προηγούμενο άρθρο, υπάγονται για υγειονομική περίθαλψη στον ΕΦΚΑ για όσο χρόνο δικαιούνται σύνταξη και επί έξι (6) μήνες μετά τη λήξη της.

7.α. Ειδικά για την περίοδο από 1.3.2018 έως 28.2.2019 για την απόκτηση ασφαλιστικής ικανότητας και τη χορήγηση παροχών υγειονομικής περίθαλψης σε είδος, στον άμεσα ασφαλισμένο και τα μέλη οικογενείας του, απαιτείται:

αα) Ο μισθωτός να έχει πραγματοποιήσει τουλάχιστον πενήντα (50) ημέρες εργασίας κατά το προηγούμενο ημερολογιακό έτος ή κατά το τελευταίο δεκαπεντάμηνο πριν από την ημερομηνία επέλευσης του ασφαλιστικού κινδύνου, χωρίς να συνυπολογίζονται οι ημέρες εργασίας που πραγματοποιήθηκαν κατά το τελευταίο ημερολογιακό τρίμηνο του δεκαπενταμήνου. Για τους εργαζόμενους σε οικοδομοτεχνικά έργα στις πενήντα (50) ημέρες ασφάλισης συμπεριλαμβάνονται η προσαύξηση 20% και οι ημέρες αδείας.

ββ) Ο μη μισθωτός να έχει συμπληρώσει τουλάχιστον δύο (2) μήνες ασφάλισης κατά το προηγούμενο ημερολογιακό έτος ή κατά το τελευταίο δωδεκάμηνο πριν από την ημερομηνία προσέλευσης ή επέλευσης του ασφαλιστικού κινδύνου και να έχουν καταβληθεί οι απαιτούμενες ασφαλιστικές εισφορές σύμφωνα με το ν. 4387/2016.

β. Η ασφαλιστική ικανότητα ανανεώνεται από 1.3.2018 έως 28.2.2019 σύμφωνα με τις χρονικές προϋποθέσεις της περίπτωσης α' της παρούσας παραγράφου και σύμφωνα με τις λοιπές προϋποθέσεις της περίπτωσης β' της παραγράφου 1.

γ. Γενικές, ειδικές ή καταστατικές διατάξεις που προβλέπουν χορήγηση ασφαλιστικής ικανότητας από την ημερομηνία ορκωμοσίας ή την ημερομηνία υπαγωγής στην ασφάλιση ή πρόσληψης ή απασχόλησης, καθώς και χορήγηση ασφαλιστικής ικανότητας λόγω εργατικού ατυχήματος ή επαγγελματικής ασθένειας και ατυχήματος εκτός εργασίας συνεχίζουν να ισχύουν.

δ. Αποκτούν ασφαλιστική ικανότητα για παροχές υγειονομικής περίθαλψης, από 1.3.2018 έως 28.2.2019, χωρίς την προϋπόθεση της συμπλήρωσης των ημερών ασφάλισης της παραγράφου 1, οι εργαζόμενοι στην επιχείρηση με την επωνυμία «ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΡΟΧΑΙΟΥ ΥΛΙΚΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.», των Ναυπηγείων Σκαρμαγκά, της Ναυπηγοεπισκευαστικής Ζώνης Περάματος και των Ναυπηγείων Ελευσίνας, οι αναβάτες ιπποδρομιών, οι μαθητεύομενοι αναβάτες και οι προπονητές δρομώνων ίππων και των προσώπων που υπάγονται στην ασφάλιση του ΕΦΚΑ ως μισθωτοί, βάσει αποκλειστικά της περίπτωσης δ' της παρ. 3 του άρθρου 38 του ν. 4387/2016, καθώς και τα μέλη των οικογενειών των προσώπων αυτών.

ε. Για τους ασφαλισμένους των περιπτώσεων Α', Β' και Γ' της υποπαραγράφου Α.3. της παρ. Α' του άρθρου πρώτου του ν. 4254/2014 (Α' 85), της παρ. 7 του άρθρου 30 του ν. 4320/2015 (Α' 29), καθώς και για τα προστατευόμενα μέλη αυτών, παρατείνεται το δικαίωμα παροχών ασθένειας σε είδος μέχρι 28.2.2019 με τις ίδιες προϋποθέσεις που ορίζονται από τις διατάξεις αυτές.

στ. Παρατείνεται μέχρι την 28η Φεβρουαρίου 2019 η ασφαλιστική κάλυψη για παροχές ασθένειας σε είδος:

αα) Των ανέργων ηλικίας άνω των είκοσι εννέα (29) και έως πενήντα πέντε (55) ετών, που έχουν κάνει χρήση των διατάξεων της παρ. 4 του άρθρου 5 του ν. 2768/1999 (Α' 273), και

ββ) των ασφαλισμένων που προέρχονται από τον πρώην Ο.Α.Ε.Ε., ηλικίας άνω των τριάντα (30) και έως εξήντα πέντε (65) ετών, οι οποίοι έχουν διακόψει την άσκηση του επαγγέλματός τους, έχουν κάνει χρήση των διατάξεων της παρ. 8 του άρθρου δεύτερου του ν. 3845/2010 (Α' 65), παραμένουν άνεργοι και ανασφάλιστοι και δεν έχουν οφειλές προερχόμενες από τον πρώην Ο.Α.Ε.Ε. ή έχουν ρυθμίσει τις οφειλές τους και τηρείται η ρύθμιση, ζ. ασφαλισμένοι του πρώην ΟΓΑ που έχουν οφειλές προς τον ΕΦΚΑ, δικαιούνται να αποκτήσουν ασφαλιστική ικανότητα, εφόσον έχει εκδοθεί απόφαση από τις επιτροπές οικονομικής αδυναμίας της παρ. 6 του άρθρου 14

του ν. 2458/1997 (Α' 15) μέχρι 28.2.2019, για όσο χρονικό διάστημα ορίζει η απόφαση.

8. Η ισχύς των περιπτώσεων α', β' και γ' της παραγράφου 1 και η παράγραφος 2 αρχίζει από την 1.3.2019. Η ισχύς των περιπτώσεων δ', ε' και στ' της παραγράφου 1 και των παραγράφων 3 έως 6 αρχίζει από την 1.3.2018.

Άρθρο 24 **Έναρξη ισχύος**

Η ισχύς του παρόντος αρχίζει από τις 27 Δεκεμβρίου 2016, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά στις επιμέρους διατάξεις του.

Παραγγέλλομε τη δημοσίευση του παρόντος στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και την εκτέλεσή του ως νόμου του Κράτους.

Αθήνα, 23 Μαρτίου 2018

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας
ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ Β. ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ

Οι Υπουργοί

Ο Αντιπρόεδρος
της Κυβέρνησης
και Υπουργός
Οικονομίας και Ανάπτυξης
ΙΩΑΝΝΗΣ ΔΡΑΓΑΣΑΚΗΣ

Αναπληρωτής Υπουργός
Οικονομίας και Ανάπτυξης
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΧΑΡΙΤΣΗΣ

Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης
και Κοινωνικής Αλληλεγγύης
ΕΥΤΥΧΙΑ ΑΧΤΣΙΟΓΛΟΥ

Υφυπουργός
Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης
και Κοινωνικής Αλληλεγγύης
ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

Δικαιοσύνης, Διαφάνειας
και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
ΣΤΑΥΡΟΣ ΚΟΝΤΟΝΗΣ

Οικονομικών
ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ

Αναπληρωτής Υπουργός
Οικονομικών
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΧΟΥΛΙΑΡΑΚΗΣ

Υφυπουργός
Οικονομικών
ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΠΑΠΑΝΑΤΣΙΟΥ

Υγείας
ΑΝΔΡΕΑΣ ΞΑΝΘΟΣ

Αναπληρωτής Υπουργός
Υγείας
ΠΑΥΛΟΣ ΠΟΛΑΚΗΣ

Διοικητικής Ανασυγκρότησης
ΟΛΓΑ ΓΕΡΟΒΑΣΙΛΗ

Θεωρήθηκε και τέθηκε η Μεγάλη Σφραγίδα του Κράτους.

Αθήνα, 23 Μαρτίου 2018

Ο επί της Δικαιοσύνης Υπουργός
ΣΤΑΥΡΟΣ ΚΟΝΤΟΝΗΣ